

Veiligheid binnen

De Hunnerberg

Locatie Nijmegen

Inspectie jeugdzorg

Inspectie van het Onderwijs

Inspectie voor de Gezondheidszorg

Inspectie voor de Sanctietoepassing

Utrecht, september 2007

Samenvatting

Op verzoek van de minister van Justitie hebben de Inspectie jeugdzorg, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Sanctietoepassing onderzoek gedaan naar de veiligheid binnen de justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) in Nederland.

Bij het onderzoek is door de inspecties het uitgangspunt gehanteerd dat het opsluiten in een beveiligde setting van jongeren met ernstige gedrags- en/of psychiatrische problemen, die al dan niet strafbare feiten hebben gepleegd, op zichzelf een risicovolle situatie is. Incidenten binnen JJI's zijn dan ook niet uit te sluiten. De inspecties verwachten echter wel dat de JJI's ernaar streven om een zo veilig mogelijk leef-, behandel- en werkklimaat te bieden en waarborgen.

In dit rapport beantwoorden de inspecties de vraag of de JJI De Hunnerberg, locatie Nijmegen, een veilig leef-, behandel- en werkklimaat biedt én waarborgt. De inspecties beantwoorden deze vraag door aan te geven óf en waar de inrichting risico heeft op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat.

Samenvattend oordelen de inspecties dat De Hunnerberg een laag risico heeft op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat voor de jongeren en voor het personeel van de inrichting en de daaraan verbonden school.

De waardering voor De Hunnerberg wordt in negatieve zin beïnvloed door de situatie in het onderwijs: voor jongeren en voor leraren is er in mindere mate een veilig klimaat dan in de inrichting.

Het realiseren van een veilige leefomgeving voor jongeren, waarin ze zich verder kunnen ontwikkelen en waarin effectieve behandeling mogelijk wordt, heeft de laatste drie jaar in het beleid van de inrichting centraal gestaan. Een sterk punt van De Hunnerberg is het respectvol omgaan met de jongeren.

Daarnaast draagt de behandeling van jongeren met gedragsproblematiek bij aan een veilig klimaat, evenals de formatie en de 24-uurs bereikbaarheid van de gezondheidszorgfuncties en de effectieve samenwerking tussen gedragswetenschappers, groepsleiding, psychiaters en medische dienst. Hierdoor is de kwaliteit van signalering en diagnostiek van psychiatrische problematiek de laatste jaren aanzienlijk verbeterd.

De inrichting worstelt met het gegeven dat groepsleiding slechts op mbo-niveau kan worden geworven. Mede daarom voert de inrichting een opleidingsbeleid dat erop is gericht dat groepsleiding zich ondersteund weet bij de uitoefening van de functie en zich kan blijven ontwikkelen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	7
Hoofdstuk 2 De veiligheid in De Hunnerberg.....	9
2.1. Preventie en beheersing van agressie en geweld	9
2.1.1. Voorkómen van agressie en geweld.....	9
2.1.2. Optreden tegen agressie en geweld.....	12
2.2. Bejegeningssklimaat	14
2.2.1. Waarborgen rechten jongeren	15
2.2.2. Bieden van voorspelbaar perspectief.....	17
2.2.3. Omgang met de jongeren	19
2.3. Opvoeding en behandeling	20
2.3.1. Opvoeding.....	21
2.3.2. Behandeling	25
2.4. Deskundigheid van het personeel.....	27
2.4.1. Bedrijfscultuur	28
Hoofdstuk 3 Oordeel van de inspecties	31
Bieden en waarborgen van een veilig leef-, behandel- en werkklimaat	31
Bijlage 1 Het onderzoek	33
Bijlage 2 Score-classificaties per risicogebied, criterium en indicator.....	37
Bijlage 3 Geraadpleegde documenten	49

Hoofdstuk 1 Inleiding

Op verzoek van de minister van Justitie hebben de Inspectie jeugdzorg, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Sanctietoepassing onderzoek gedaan naar de veiligheid binnen de justitiële jeugdinrichtingen (JJI) in Nederland.¹ De minister wil weten of zich binnen de JJI's en de daaraan verbonden scholen risicovolle situaties voordoen voor jongeren en personeel en of er door hem en/of de inrichtingen maatregelen ter verbetering genomen moeten worden.

Bij het onderzoek is door de gezamenlijke inspecties het uitgangspunt gehanteerd dat het opsluiten in een beveiligde setting van jongeren met ernstige gedrags- en/of psychiatrische problemen, die al dan niet strafbare feiten hebben gepleegd, op zichzelf een risicovolle situatie is. Incidenten binnen JJI's zijn dan ook niet uit te sluiten.

De gezamenlijke inspecties verwachten echter wel dat de JJI's ernaar streven om een zo veilig mogelijk leef-, behandel- en werkklimaat te bieden en te waarborgen.

Om dit te kunnen beoordelen hebben de inspecties een toetsingskader opgesteld waarbinnen vier risicogebieden onderscheiden worden die in belangrijke mate bijdragen aan de (on)veiligheid binnen een JJI en de daaraan verbonden school. Het betreft de volgende gebieden: *Preventie en beheersing van agressie en geweld, Bejegeningssklimaat, Opvoeding en behandeling en Deskundigheid van het personeel.*

Voor elke JJI wordt een rapport opgesteld. In dit rapport beantwoorden de inspecties de vraag of de JJI De Hunnerberg een veilig leef-, behandel- en werkklimaat biedt én waarborgt.

De Hunnerberg is een opvanginrichting met een capaciteit van 139 plaatsen. 103 gesloten plaatsen zijn ondergebracht in een in 1995 herbouwde jeugdinrichting in Nijmegen. 36 plaatsen voor zelfmelders zijn sinds 2006 ondergebracht in de penitentiaire inrichting Maashegge in Overloon. Die locatie heet de Maasberg. Het onderzoek naar de veiligheid heeft plaatsgevonden in De Hunnerberg, locatie Nijmegen. Hier zijn vier meisjesgroepen met in totaal 44 plaatsen en vijf afdelingen voor jongens met in totaal 59 plaatsen. De jongensgroepen hebben onderscheiden bestemmingen voor 16-minners, 16-plussers, veelplegers, en licht verstandelijk gehandicapten. Het onderwijs wordt gegeven door een afdeling van Kristallis, een scholengroep voor cluster 4 onderwijs in de regio.

Leeswijzer

In *hoofdstuk 2* staan de bevindingen van de inspecties over de situatie in de inrichting met betrekking tot de vier risicogebieden, met een toelichting. In *hoofdstuk 3* staat het oordeel van de inspecties.

In *bijlage 1* staan de probleemstelling van het onderzoek, definities, de onderzoeksvraag, de wijze van beoordelen en de uitvoering van het onderzoek uitgewerkt. De *bijlagen 2 en 3* bevatten respectievelijk

¹ De Arbeidsinspectie heeft medewerking verleend in de vorm van inbreng van kennis en ondersteuning bij de voorbereiding en uitvoering van het onderzoek

de uitwerking van het toetsingskader met Score-classificaties en het Overzicht geraadpleegde documenten.

Hoofdstuk 2 De veiligheid in De Hunnerberg

De paragrafen van dit hoofdstuk zijn gewijd aan de bevindingen op de risicogebieden *Preventie en beheersing van agressie en geweld, Bejegeningsklimaat, Opvoeding en behandeling en Deskundigheid van het personeel*. Elke risicogebied is verdeeld in een aantal criteria met indicatoren. Elke paragraaf bevat achtereenvolgens de uitwerking van een criterium in indicatoren en de scores van de inspecties per indicator en daarna de onderbouwing van de scores. De scores zijn weergegeven op een vierpuntsschaal: *afwezig, aanwezig, operationeel en geborgd*. In bijlage 2 staat de uitwerking van de in de oordelen gehanteerde score-classificaties.

2.1. Preventie en beheersing van agressie en geweld

Dit risicogebied kent twee criteria: *de inrichting neemt afdoende maatregelen om agressie en geweld te voorkómen* en *de inrichting treedt adequaat op tegen agressie en geweld*. Allebei de criteria komen hieronder achtereenvolgens aan bod. Elk met een aantal indicatoren.

2.1.1. Voorkómen van agressie en geweld

Scores per indicator

Criterium De inrichting neemt afdoende maatregelen om agressie en geweld te voorkómen	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Veiligheid gebouw			√	
Inzicht in veiligheidsbeleving			√	
Inventarisatie veiligheidsrisico's			√	
Beleid preventie en beheersing incidenten			√	
Training medewerkers		√		
Beleid ongewenste omgangsvormen			√	
Beleid integriteitsbreuken		√		

Onderbouwing van de scores

Veiligheid gebouw

De indeling van het gebouw, de technische en elektronische hulpmiddelen en de wijze waarop het gebouw is gecompartmenteerd, dragen bij aan een veilige verblijfssituatie voor jongeren en medewerkers. Wanneer jongeren in groepen of alleen van de ene plek in de inrichting naar een andere plaats gaan, bijvoorbeeld van de afdeling naar school, worden ze altijd begeleid door medewerkers die voor hen de deuren tussen de verschillende compartimenten moeten openen. Daardoor ontstaan ook niet onbedoeld situaties waarin grote onoverzichtelijke groepen jongeren bij elkaar zijn. Veel knelpunten die zich in de jaren na de ingebruikname van de inrichting in 1995

openbaarden zijn opgelost. Zo is op een aantal afdelingen het kantoor van de groepsleiding verplaatst om het overzicht over de afdeling te verbeteren. Over een aantal andere onderwerpen wordt nog gediscussieerd: of er in een aantal gangen camera's moeten worden opgehangen om bij calamiteiten en ontruiming te kunnen zien waar zich jongeren bevinden en of onoverzichtelijke situaties in leslokalen verder moeten worden teruggedrongen. Bij het wisselen van de lessen op de school is het feitelijk toezicht op leerlingen niet altijd in overeenstemming met het beleid ter zake. De afspraak is dat medewerkers van de afdelingen op strategische plekken aanwezig zijn om de leerlingbewegingen te begeleiden. In de praktijk worden deze beleidsafspraken regelmatig onvoldoende nagekomen.

Inzicht in veiligheidsbeleving

De veiligheidsbeleving van jongeren en inrichtingsmedewerkers wordt periodiek onderzocht door middel van een tevredenheidsonderzoek. In 2005 is ook een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder ouders, reclasseringswerkers, (gezins)voogden en andere bezoekers. De uitkomsten van belevingsonderzoeken worden gebruikt om het beleid te verbeteren. Zo staat sinds het eerste belevingsonderzoek onder jongeren de kwaliteit van de bejegening van jongeren door medewerkers centraal in het beleid. Uit het belevingsonderzoek bleek dat binnen de groepsleiding soms verschillend wordt omgegaan met regels en het optreden van groepsleiders er niet altijd aan bijdraagt dat jongeren zich voldoende veilig voelen. De medewerkers voelen zich betrokken bij dit onderwerp. De school en de leraren zijn bij deze activiteiten onvoldoende betrokken. Er zijn signalen (bijvoorbeeld uitval door ziekte) dat de leraren zich overbelast en soms onveilig voelen. Het gevoel van onveiligheid is mede afhankelijk van de persoon van de leraar en het cluster waarbinnen de leraar werkt. Hieraan wordt onvoldoende aandacht gegeven.

Inventarisatie veiligheidsrisico's

In 2005 zijn door de inrichting Risico Inventarisaties en Evaluaties uitgevoerd, waarin vastgesteld werd dat jongeren in de inrichting in een zeer veilig klimaat verblijven, omdat er tijdens het dagprogramma, tijdens bewegingen op de gangen en op de leefgroepen altijd fysiek toezicht is en begeleiding van personeel. De leraren delen deze opvatting niet (zie hierboven). Voor de groepsleiding werd vastgesteld dat de organisatie in ruime mate voldoet aan maatregelen om agressie en geweld te voorkomen dan wel te beperken en dat geen verdere maatregelen noodzakelijk zijn.

Om ongewenst gedrag tussen medewerkers en tussen medewerkers en jongeren te voorkomen, werd aanvullend beleid noodzakelijk geacht. Aangegeven werd dat de inrichting serieus omgaat met ongewenst gedrag, dat er interne vertrouwenspersonen zijn op het vlak van integriteit en seksuele intimidatie en dat er gebruik gemaakt kan worden van externe vertrouwenspersonen zoals de arbodienst en het bedrijfsmaatschappelijk werk. Geadviseerd werd om in teamvergaderingen meer aandacht te besteden aan ongewenst gedrag en om een duidelijk registratiesysteem op te zetten. Aan de eerste aanbeveling is een vervolg gegeven door teamtrainingen te organiseren om het onderling bespreekbaar maken van gedrag van medewerkers te verbeteren. De uitgevoerde RI&E's leveren onvolledige informatie op over de veiligheidsrisico's waaraan jongeren en medewerkers zijn blootgesteld, maar omdat de uitkomsten in samenhang met informatie uit andere bronnen

(bijvoorbeeld de tevredenheidsonderzoeken) benut worden, is dat tekort grotendeels ondervangen. Opvallend is wel dat risico's die ontstaan op de grensvlakken tussen inrichting en school in het geheel niet naar voren komen in de RI&E's.

Beleid preventie en beheersing incidenten

Het beleid tot preventie en beheersing van incidenten vindt zijn grondslag in de inrichtingsvisie dat alleen als medewerkers zich veilig voelen, zij veiligheid kunnen bieden aan jongeren. De inrichtingsvisie op ingesloten jongeren is dat die zich veilig moeten voelen om zich te kunnen ontwikkelen en niet terug te vallen in ongewenst overlevingsgedrag.

Er wordt veel beleid op verschillende terreinen ingezet om incidenten die het gevoel van veiligheid bij jongeren kunnen aantasten te voorkomen en te beheersen.

Preventie krijgt vorm door het dagprogramma van jongeren te structureren en aan te passen aan hun individuele mogelijkheden door bijvoorbeeld rustmomenten in te bouwen. Time-outs of afzonderingsmaatregelen worden gebruikt om escalatie te voorkomen. Na omvorming van De Hunnerberg tot een opvanginrichting in 2003 is gewerkt aan de ontwikkeling van een mensvisie en een vertaling naar de manier waarop het Sociaal Competentiemodel in de praktijk gebruikt wordt. De groepsleiding is betrokken in een traject van deskundigheidsbevordering. De verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden tussen afdelingshoofd, gedragsdeskundige, individueel trajectbegeleider en senior- en andere groepsleiders is opnieuw gedefinieerd. Al die stappen zijn gezet om de kwaliteit van de bejegening van jongeren te verbeteren.

De vermindering van het aantal incidenten met agressie en geweld, van het aantal afzonderingsmaatregelen en van het aantal klachten worden als resultaat van die aanpak gezien. Er zijn specifieke protocollen voor foullering, visitatie, uitvoeren drugscontroles (waaronder urinecontroles) en inspecties en optreden bij calamiteiten. Er is een getraind Intern Bijstandsteam (IBT) dat bij escalatie kan optreden, maar dat zelden hoeft te worden ingezet. De medewerkers zijn op de hoogte van het beleid met betrekking tot preventie en beheersing van incidenten en passen het toe. Ook jongeren zijn van veel aspecten van het veiligheidsbeleid op de hoogte.

Training medewerkers

Er is een professionaliseringsbeleid. Daarin is opgenomen dat alle inrichtingsmedewerkers regelmatig en een vastgesteld aantal uren per jaar oefeningen uitvoeren op het terrein van fysieke weerbaarheid om hun vaardigheden te onderhouden in het optreden in situaties met (dreiging van) geweld. Het trainingsaanbod is er dus wel, maar de leiding laat het nog teveel aan de eigen verantwoordelijkheid van medewerkers over om deel te nemen. In gesprekken met medewerkers blijkt dat ze in zeer wisselende mate deelnemen aan deze praktijkoefeningen. Op de deelname wordt onvoldoende gestuurd.

Na de overgang van behandel- naar opvanginrichting in 2003, tevens het tijdstip waarop de school formeel in de inrichting is gestart, heeft het opleidingsaanbod voor de leraren stilgelegen. Sinds dit schooljaar is er voor het eerst een professionaliseringaanbod gecreëerd met onder meer scholingsmogelijkheden als fysieke weerbaarheid en kennis over psychopathologie.

Beleid ongewenste omgangsvormen

Er is preventief en reactief beleid vastgesteld wat betreft seksueel misbruik door medewerkers van jongeren. Er is een meldingsprocedure voor medewerkers waarin een meldingsplicht voor klachten of signalen over seksueel grensoverschrijdend gedrag is vastgelegd. Er zijn klachtmogelijkheden en er zijn vertrouwenspersonen in de inrichting benoemd. Leidinggevend en senior-groepsleiders zijn getraind om dit onderwerp in functioneringsgesprekken, coachingsgesprekken en teamoverleggen aan de orde te stellen. Het onderwerp komt ook in de teamtrainingen in het traject Onderlinge Agressie en Geweld aan de orde.

Medewerkers zijn op de hoogte van het beleid en weten dat zij zich bij twijfels of zorgen kunnen wenden tot een vertrouwenspersoon voor advies. Ook zeggen zij elkaar aan te spreken en melding te doen via de lijnfunctionarissen. Zij bevestigen dat het onderwerp besproken wordt in het teamoverleg. Dat het gesprek over omgangsvormen zorgvuldig gevoerd wordt, is ook van belang, omdat er niet een absolute regel wordt gehandhaafd dat groepsleiders geen fysiek contact mogen hebben met jongeren. Er hebben zich in het afgelopen jaar incidenten voorgedaan, waartegen naar de mening van medewerkers adequaat is opgetreden.

Er zijn geen vertrouwenspersonen aangewezen die jongeren van advies dienen en eventueel bijstaan wanneer ze vinden dat door medewerkers met hen wordt omgegaan op een manier die niet goed is. Jongeren voelen zich niet altijd veilig genoeg om ongewenst gedrag van groepsleiders te bespreken met de desbetreffende groepsleider, hun mentor of andere functionarissen.

Beleid integriteitsbreuken

De gedragscode van Justitie is bekend gemaakt bij alle medewerkers. De directeur bespreekt met nieuw personeel bij het afleggen van eed of belofte de gedragscode. In teamtrainingen zijn dilemmasituaties waarin een medewerker terecht kan komen geanalyseerd en besproken.

2.1.2. Optreden tegen agressie en geweld

Scores per indicator

 criterium De inrichting treedt adequaat op tegen agressie en geweld	Atwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Personele bezetting		√		
Melding, registratie en analyse van incidenten			√	
Alarmeringsprocedure			√	
Samenwerking inrichting en school m.b.t. incidenten		√		
Nazorg incidenten			√	

Onderbouwing van de scores

Personele bezetting

Bij de inzet van personeel wordt aantoonbaar rekening gehouden met de risico's in de inrichting. Op alle momenten is de aanwezigheid van twee groepsleiders op de leefgroepen gegarandeerd wanneer daar jongeren verblijven. Daarnaast zijn er ambulante posten, vervuld door groepsleiders en beambten in algemene dienst, die op ieder moment beschikbaar zijn om bij voorbeeld jongeren op te halen die uit een lessituatie verwijderd moeten worden. Ook is in regels vastgelegd dat groepsleiders van verschillende groepen extra toezicht op de gangen houden bij de wisseling van activiteiten in het onderwijsprogramma. Verder is in regels vastgelegd dat en hoe groepsleiders toezicht houden op de jongeren bij het douchen.

In de praktijk blijkt dat de ambulante posten, wanneer hun inzet gevraagd wordt, vaak niet onmiddellijk beschikbaar zijn. Leraren klagen erover dat ze geen enkele zekerheid hebben of een jongere met wie ze de les niet meer kunnen of willen voortzetten binnen vijf minuten of na een uur of helemaal niet wordt opgehaald. Daardoor kunnen conflicten escaleren en wordt het veiligheidsgevoel van de leraren ondermijnd.

Melding, registratie en analyse van incidenten

Incidenten waarbij jongeren betrokken zijn, worden in diverse systemen vastgelegd: alle voorvallen die een jongere betreffen staan in de individuele rapportage die over hem geschreven wordt. Daarnaast wordt iedere afzondering van een jongere op zijn eigen kamer of in een afzonderingscel die de duur van een time out van maximaal een uur overschrijdt, schriftelijk gemeld met een beschrijving van de toedracht. Daarvan wordt een beschikking opgemaakt. Tegen de in de beschikking vervatte beslissing kan de jongere in beklag gaan bij de beklagcommissie.

Ook worden bepaalde categorieën bijzondere voorvallen (brand, onttrekking, ernstig geweld) gemeld bij het hoofdkantoor DJI. Er zijn inmiddels diverse meldingsprotocollen of procesbeschrijvingen voor melding en afdoening van diverse soorten voorvallen: ordemaatregelen als time out-plaatsing en kamerplaatsing, ernstige incidenten t.o.v. jongeren en medewerkers, de uitvoering van afzonderingsmaatregelen en de begeleiding tijdens en bij de beëindiging van afzonderingsplaatsingen, het inzetten van cameratoezicht.

Daarnaast zijn er protocollen voor het melden van incidenten op het terrein van seksueel misbruik, suïcide(dreiging) en zelfbeschadiging, en voor de inzet van het Intern Bijstands Team.

De inrichting is voornemens een integraal registratiesysteem voor het vastleggen van incidenten op te zetten, waarmee het mogelijk wordt om het voorkomen van incidenten in hun context te analyseren, en op basis van trends het beleid bij te stellen.

Alarmeringsprocedure.

Er is een alarmeringsprocedure, die alle medewerkers en jongeren kennen. Wanneer de jongeren zich op de afdeling bevinden en er is alarm, dan worden ze voor korte tijd op kamer geplaatst. Wanneer de jongeren bij onderwijs of een vrijetijdsactiviteit zijn, dus niet op de afdeling, dan blijven de medewerkers met de jongeren op de plek waar ze zich bevinden. Op dat moment zijn er voldoende

groepsleiders aanwezig die de mogelijkheid hebben om zich naar de alarmsituatie te begeven. Tijdens een alarm vinden er geen loopbewegingen met de jongeren plaats. Senior-groepsleiders of leidinggevendenden nemen de leiding bij het afwickelen van het incident. Daarbij hanteren zij bij iedereen bekende standaardprocedures. De veroorzaker wordt altijd onmiddellijk ingesloten in een afzonderingscel. De leraren vinden dat er bij alarmsituaties adequaat gereageerd wordt in tegenstelling tot situaties van lesverwijdering.

Samenwerking inrichting en school m.b.t. incidenten

Er zijn afspraken over samenwerking tussen leraren en groepsleiding bij het voorkomen van en afwickelen van incidenten. Die hebben betrekking op de onderlinge taakafbakening, op informatie-uitwisseling, deelname aan overlegvormen en te verlenen bijstand. Of die afspraken nagekomen worden is afhankelijk van momenten in het dagprogramma, van afdelingen, van personen. Een belangrijk structureel communicatiemoment is de dagelijkse briefing om 8.30 uur waarbij alle leraren en een afvaardiging van de inrichting aanwezig zijn. Tijdens de briefing worden alle bijzonderheden van de jongeren van de vorige en de komende dag besproken.

Aan de inspecties zijn verschillende risicosituaties gepresenteerd die het gevolg zijn van het gebrekkig functioneren van de samenwerkingsafspraken: de noodzakelijke samenvoeging van onderwijsgroepen bij uitval van docenten; een mentor die een jongere zonder verdere informatie in het leslokaal komt afleveren, terwijl die jongere over zijn toeren is en het lesproces verstoort; afwezigheid van toezicht door groepsleiders bij wisseling van lessen; niet direct beschikbaar zijn van inrichtingsmedewerkers als een jongere uit de klas verwijderd moet worden, leraren die niet altijd geïnformeerd worden over bijvoorbeeld wijzigingen in de medicatie van jongeren, waardoor ze het gedrag van de jongere niet goed kunnen inschatten. In dit laatste geval wrekt zich ook de tekortkoming van voldoende medische deskundigheid in de verplichte Commissie voor de begeleiding van de school. De in de inrichting aanwezige geneeskundige zorg vervult die rol maar in beperkte mate.

Nazorg incidenten

Er is een nazorgprocedure die bij de inrichtingsmedewerkers bekend is. Incidenten worden geëvalueerd met de betrokkenen. Er is een vangnetteam dat aandacht heeft voor medewerkers die betrokken zijn geweest bij incidenten. Het vangnetteam is getraind in het verzorgen van de eerste opvang. In bijzondere situaties organiseert het vangnetteam via Justitie professionele traumahulpverlening. De directie toont zijn betrokkenheid door een telefoontje, of door een bloemetje te sturen. Er is waardering voor de wijze waarop de directie haar betrokkenheid toont.

2.2 Bejegeningssklimaat

Dit risicogebied kent drie criteria: *de inrichting waarborgt de rechten van de jongeren, de inrichting biedt de jongeren een voorspelbaar perspectief en de inrichting gaat respectvol om met de jongeren.* Alle drie de criteria komen hieronder achtereenvolgens aan bod. Elk met een aantal indicatoren.

2.2.1. Waarborgen rechten jongeren

Scores per indicator

 criterium De inrichting waarborgt de rechten van de jongeren	Atwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Informeren van jongeren			√	
Klachtprocedures, verzoek- of bezwaarschriften		√		
Hulp en rechtsbijstand	√			
Recht op medische / psychiatrische behandeling			√	
Visie op geprotocolleerd uitvoeren van separaties en isolaties				√
Dagbesteding jongeren (onderwijs of anderszins)			√	

Onderbouwing van de scores

Informeren van jongeren

Jongeren zijn op de hoogte van de rechten en plichten die aan hun verblijf in De Hunnerberg verbonden zijn. Ze zeggen dat ze al na enkele dagen weten hoe de gang van zaken in de inrichting is. De huisregels en groepsregels zijn op hun kamer aanwezig, de groepsleiders wijzen de jongeren erop dat het van belang is daarvan kennis te nemen. In het dagprogramma van de eerste dagen is ook voldoende tijd om kennis te nemen van de regels en eventuele vragen bij de mentor te stellen.

Klachtprocedures, verzoek- of bezwaarschriften

De klachtprocedures zijn bij jongeren bekend, maar er wordt niet altijd een goed gebruik van gemaakt. Enerzijds zijn er jongeren - vooral jongens - die als ze boos zijn alles aangrijpen om een klacht in te dienen. Anderzijds zijn er veel jongeren - vooral meisjes - die ook als er goede redenen zijn om een klacht in te dienen, daar uiteindelijk toch van afzien. Voor het niet doorzetten van klachten noemen jongeren verschillende redenen. In een enkel geval speelt daarbij angst voor de gevolgen een rol of onwetendheid hoe de klacht aan te pakken. Dat is vooral het geval als de klacht zich richt tegen het gedrag van een groepsleider met de wie de jongere dagelijks moet omgaan. De directie moedigt medewerkers aan op pedagogische wijze om te gaan met klachten. Dat leidt ertoe dat veel klachten na een goed gesprek met de betrokken medewerker of het afdelingshoofd ingetrokken worden. Het aantal klachten dat wordt ingediend is volgens de Commissie van Toezicht de laatste jaren sterk afgenomen. Van de wel ingediende klachten werd in 2006 ongeveer tachtig procent ingetrokken. De Commissie van Toezicht heeft nu de maandcommissaris gevraagd om bij jongeren die hun klacht hebben ingetrokken de redenen daarvan na te gaan.

De beklagcommissie van de Commissie van Toezicht neemt iedere ingediende klacht in behandeling en geeft weinig klachten door ter bemiddeling aan de maandcommissaris.

De directie van de inrichting, de schoolleiding en de Commissie van Toezicht hebben de afspraak gemaakt dat ook klachten die zich richten tegen het gedrag van onderwijsgeevenden, de wijze waarop ze hun lessen geven en het intrekken van lessen als onderdeel van het dagprogramma door de

beklagcommissie in behandeling genomen worden. Klachten over de inhoud van het onderwijs worden door de beklagcommissie niet ontvankelijk verklaard. Hiervoor kunnen de jongeren gebruik maken van de voorgeschreven klachtenprocedure van de school. Die klachtenprocedure wordt in het informatieboekje van onderwijs, dat op de afdelingen ter inzage ligt vermeld, maar kennis over deze mogelijkheid ontbreekt bij de jongeren.

Hulp en rechtsbijstand

De Commissie van Toezicht meldt dat jongeren zich bij de behandeling van een klacht nooit laten bijstaan door een rechtsbijstandverlener of een andere vertrouwenspersoon die daartoe van de beklagcommissie toestemming heeft gekregen. Ook uit de huisregels blijkt niet dat de jongere een beroep kan doen op ondersteuning bij de behandeling van zijn klacht.

Recht op medische / psychiatrische behandeling

In De Hunnerberg werken alle medewerkers met een gezamenlijk gedragen visie, waarin het recht op medische, psychologische, pedagogische en psychiatrische behandeling en zorg expliciet erkend wordt en centraal staat. Het uitvoering geven aan dit recht tekent zich op alle niveaus van samenwerking en soorten zorgactiviteiten af.

Tegelijk erkent men ook de aanwezige beperkingen die er bestaan in het aanbieden van zorg en behandeling: het behandelen van psychiatrische stoornissen en psychische problematiek is immers niet de primaire missie van De Hunnerberg. Een zwaar beslag wordt bovendien gelegd op de noodzakelijke registratieve en administratieve (rapportage-)taken van het personeel. Tenslotte is de mutatie onder de jongeren groot. Deze beperkingen leiden ertoe dat medewerkers tijdig de begrenzingen die aan de uitvoering van zorg vastzitten onderkennen en daarop het zorgaanbod afstemmen. Men geeft ook aan dat er zeker jongeren zijn waar aanwezige problematiek niet voldoende wordt onderkend ten gevolge waarvan een risico aanwezig is op onderdiagnostiek en onderbehandeling. Anderzijds geven de medewerkers er blijk van gevoelig te zijn voor signalen bij jongeren dat er misschien iets aan de hand is. Deze signalen worden systematisch en tijdig besproken met de gedragsdeskundigen, huisarts en de psychiater. Kernfactor in het welslagen hiervan is een voortdurende en intensieve samenwerking tussen gedragswetenschappelijke staf, groepsleiding, psychiater en medische dienst (huisartsen en verpleegkundigen). Ook kan externe expertise worden ingezet om bepaalde typen problematiek of thema's, zoals automutilatie, radicalisering e.d., uit te diepen en daarmee de kwaliteit van zorg te verbeteren. Het werken met een gemeenschappelijk gedeelde visie op zorg is ook merkbaar aan het enthousiasme en de betrokkenheid van de medewerkers.

Visie op geprotocolleerd uitvoeren van separaties en isolaties

Opvallend is dat de medewerkers in De Hunnerberg er goed in lijken te slagen om hun zorgaanbod te integreren met het handhaven van veiligheid en een veiligheidscultuur. Veiligheid en zorg zijn hier geen onverzoenlijke tegengestelden, maar verhouden zich complementair tot elkaar. Het veiligheidsbeleid vormt de basis waarop zorgactiviteiten worden aangeboden.

Belangrijke indicator voor het operationeel zijn van een geïntegreerde visie op veiligheid en zorg vormt het feit dat het onder dwang insluiten, hetzij als sanctie-interventie, hetzij als bescherming op grond van gevaar wegens een psychiatrische stoornis, volgens de medewerkers in de afgelopen jaren is afgenomen. Dwanginsluiting past eigenlijk niet meer in de cultuur van hoe men met elkaar omgaat. Als hiertoe wordt overgegaan dan gebeurt dit in nauw overleg en zodanig dat een zorgvuldige inschatting van gevaar plaatsvindt; jongeren nemen aan de groep deel zolang er geen gevaar is. Als er de inschatting van gevaar is worden eerst alternatieven afgewogen en toegepast, alvorens de intrusieve maatregel van insluiting onder dwang wordt gebruikt. Langdurende insluiting komt bijna niet meer voor. Deze handelwijzen zijn ook schriftelijk vastgelegd.

Dagbesteding jongeren (onderwijs of anderszins)

Het onderwijs op De Hunnerberg is een essentieel onderdeel van de aanpak en heeft een vanzelfsprekende plaats. Alle jongeren stromen uiterlijk twee dagen na plaatsing in de inrichting door naar de school. Het onderwijs wordt verzorgd door 'Kristallis', een scholengroep voor cluster 4 onderwijs in de regio.

2.2.2. Bieden van voorspelbaar perspectief

Scores per indicator

 criterium De inrichting biedt de jongeren een voorspelbaar perspectief	Atwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Informatie jongeren over doel en perspectief verblijf			√	
Betrokkenheid jongeren bij verblijfs- / behandelplan			√	
Betrokkenheid ouders / wettelijke vertegenwoordigers bij verblijfs- / behandelplan		√		
Informatie jongeren over doel en perspectief school		√		

Onderbouwing van de scores

Informatie jongeren over doel en perspectief verblijf

In het beleidsdocument 'Het Sociaal Competentiemodel' ligt vast hoe en via welke stappen een individueel verblijfsplan voor de jongere tot stand komt. Uit het dossieronderzoek blijkt dat de individuele verblijfsplannen volgens die geschetste procedure tot stand gebracht worden en ook dat ze iedere twaalf weken worden geëvalueerd en bijgesteld. De stappen die daarbij gevolgd worden geven de jongere enig perspectief en houvast in de periode totdat het eerste verblijfsplan is vastgesteld. Uit de interviews met jongeren blijkt dat hen goed duidelijk is aan welke doelen met hen gewerkt wordt in het kader van het verblijfsplan. Ook is aan velen van hen duidelijk langs welke stappen de terugkeer naar de samenleving zal plaatsvinden. Er zijn echter ook jongeren (een minderheid) voor wie dat perspectief minder duidelijk is: de lange duur van hoger beroep of cassatieprocedures bij strafzaken kan een rol spelen. De beschikbaarheid van en de wachtlijsten voor behandelplaatsen bij een ots- of een pij-maatregel leiden tot onzekerheid over de duur van het verblijf.

Betrokkenheid jongeren bij verblijfs- / behandelplan.

De jongeren krijgen de beschikking over het verblijfsplan en hun mening wordt opgenomen in het plan. De jongeren worden ook betrokken bij de evaluatie van hun verblijfsplan en bij de opstelling van het tweede en volgende plannen.

Betrokkenheid ouders / wettelijke vertegenwoordigers bij verblijfs- / behandelplan

De voogden/verzorgers/reclassering krijgen het verblijfsplan toegezonden. De gezinsvoogden wordt verzocht om het eventueel met de ouders te bespreken. De ouders of verzorgers maken af en toe gebruik van de mogelijkheid een gesprek aan te vragen over het verblijfsplan.

Informatie jongeren over doel en perspectief school

De school heeft haar intakeprocedure verbeterd waarbij de voorgeschiedenis wordt vastgelegd samen met de jongere. Wat het ontwikkelingsperspectief van de jongeren betreft ligt er een taak voor de recent ingestelde Commissie voor de begeleiding (CVB).

Deze probeert op basis van inzicht in de hulp- en ontwikkelingsvragen van de jongeren ontwikkelingsperspectieven vast te stellen en trajecten te ontwerpen om de daarin gestelde doelen te kunnen realiseren. Hierbij betreft de CVB nadrukkelijk ook de jongeren zelf. Door de opvangfunctie van de inrichting verblijft een (groot) deel van de jongeren te kort op de school om hen hierbij gericht te kunnen begeleiden. Voor de jongeren die langer verblijven is dit wel het geval, maar er is vaak onzekerheid over de duur van het verblijf waardoor veel inspanningen van de commissie voor niets blijken te zijn. Voor de langer verblijvende jongeren is de CVB begonnen met het formuleren van gerichte ambities voor zowel hun cognitieve, als hun sociale en emotionele ontwikkeling.

Dit zal moeten resulteren in zowel groepsgerichte aanpakken, als in individuele accenten daarbinnen. Zo zullen de leraren voor elke jongere moeten vastleggen op welke wijze zij hem/haar zullen willen gaan ondersteunen en begeleiden. Daarbij is het belangrijk in de (in ontwikkeling zijnde) handelingsplannen aan te geven op welke wijze de leraren hun handelen zowel in pedagogisch als in didactisch opzicht willen afstemmen op de kenmerken van de jongeren en de doelen die zij met hen willen bereiken.

2.2.3. Omgang met de jongeren

Scores per indicator

 criterium De inrichting gaat respectvol om met de jongeren	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Bescherming privacy en persoonlijke levenssfeer			√	
Naleving gedragsregels / omgangsvormen			√	
Nemen / verantwoorden van sanctionerende en geweldsmaatregelen			√	
Besluitvorming / verantwoording van intrekken vrijheden			√	

Onderbouwing van de scores

Bescherming privacy en persoonlijke levenssfeer

De medewerkers van De Hunnerberg gebruiken het inrichtingsbeleid over de bescherming van de privacy en de persoonlijke levenssfeer van de jongeren. De groepsleiders maken aan jongeren duidelijk dat zij zich het recht voorbehouden om vertrouwelijke informatie die de jongere hen wil vertellen te delen met andere begeleiders. De inrichting heeft een restrictief beleid wat invoer van goederen betreft, kleding en CD's uitgezonderd. Met zakgeld gekocht snoep bewaren de jongeren op de eigen kamer en delen het met andere leden van de leefgroep.

Het uitvoeren van inspecties van de kamers, de wijze waarop deuren worden geopend en kamers worden binnengetroten, het uitvoeren van fouilleringen en visitaties en van urinecontroles is geprotocolleerd. Jongeren vinden dat ze hierbij door personeel zorgvuldig en respectvol benaderd worden.

De Hunnerberg geeft de jongeren ook een stem naar buiten toe: er is een boekje met gedichten van jongeren uitgegeven en een boekje met verhalen over hun verblijf in De Hunnerberg t.g.v. het 100 jarig bestaan.

Naleving gedragsregels / omgangsvormen

De naleving van gedragsregels en omgangsvormen is een onderwerp waarover voortdurend overleg binnen de groepsleiding plaatsvindt. Het uitgangspunt hiervoor vormt de in het theoretisch kader van De Hunnerberg vastgelegde mensvisie. Erkend wordt dat het bieden van een vaste structuur en voorspelbaarheid een belangrijk fundament vormt voor een veilig leefmilieu. Ook is het besef aanwezig dat niet iedere gedraging van iedere jongere op ieder moment op dezelfde wijze kan worden tegemoet getreden. Daarnaast wordt erkend dat medewerkers onderling verschillen in stijl en competentie om verschillende situaties te hanteren. Een uitgangspunt is voorts dat groepsleiders aan jongeren moeten kunnen uitleggen waarom ze doen wat ze doen en waarom ze in de ene situatie anders handelen dan in een andere situatie. Er is ook ruimte voor enige kleuring van de omgang tussen groepsleiding en jongeren afhankelijk van de ontwikkelingsbehoefte van de jongeren.

Jongeren ervaren voldoende houvast aan het dagelijks optreden van de groepsleiding. Zij zien wel onderlinge verschillen in optreden van groepsleiders, maar die stijlverschillen erkennen ze. Daardoor hebben ze soms verschillende oordelen over de groepsleiders. Doordat jongeren contacten hebben met jongeren van andere leefgroepen, meten zij onderlinge verschillen soms breed uit. Jongeren hebben bijvoorbeeld fantasieën over de verschillen in het aantal rookmomenten dat per dag op de verschillende leefgroepen wordt toegestaan

Tijdens de rondgang en de lunch bleek de inspecties dat bijvoorbeeld de maaltijden op een voorspelbare en rustige manier verlopen. Na afloop ging de groepsleiding samen met de jongeren aan de slag om alles op te ruimen en af te wassen. Dat ging in een goede en gemoedelijke sfeer.

Nemen / verantwoorden van sanctionerende en geweldsmaatregelen

Er zijn algemene richtlijnen voor het sanctioneren van gedrag. Jongeren die zich binnen de groep in positief opzicht onderscheiden worden beloond. Je kunt uitverkozen worden tot de beste jongere van de dag of de week. Daarmee kun je bij voorbeeld “de hele nacht stroom” op je kamer verdienen, zodat je langer TV kunt kijken, of je krijgt de mogelijkheid om gedurende een aantal uren over een computerspel te beschikken.

Groepswerkers mogen jongeren voor maximaal één uur insluiten in hun eigen cel voor een time-out. Zo snel mogelijk hervat de groepsleider die de maatregel heeft genomen het gesprek met de jongere over terugkeer in de groep en hervatting van deelname aan het dagprogramma. Bij alle andere vormen van uitsluiting, afzondering of isolatie die langer dan één uur duren, wordt een disciplinaire sanctie of maatregel opgelegd volgens wettelijk regels. Jongeren krijgen een gemotiveerde schriftelijk vastgelegde beslissing uitgereikt, waartegen de jongere ook in beklag kan gaan. Jongeren van wie het gedrag aanleiding gegeven heeft tot een alarm worden altijd in een isoleercel geplaatst, voordat gesprekken over de aanleiding van de alarmmelding op gang gebracht worden. De jongeren die zich na een alarmmelding niet onmiddellijk laten insluiten, worden gestraft omdat ze de veiligheid in de inrichting met hun gedrag in gevaar brengen. De jongeren zijn goed bekend met deze maatregelen.

Besluitvorming / verantwoording van intrekken vrijheden

Criteria voor toekenning van verlof zijn bekend bij jongeren die daarvoor in aanmerking komen. Intrekking van reeds toegekend verlof vindt plaats volgens de regelgeving, wanneer jongeren aan bepaalde gedragscriteria niet voldaan hebben (bijvoorbeeld als ze zich krassen of als ze drugs gebruikt hebben). De jongeren hebben begrip voor het feit dat hun eigen gedrag reden is om een verlof in te trekken. Veel minder begrip hebben ze voor het feit dat een risicomelding van buiten (reclassering of politie) aanleiding kan zijn voor het niet doorgaan van verlof.

2.3 Opvoeding en behandeling

Dit risicogebied kent twee criteria: *de inrichting stelt de opvoeding van de jongeren centraal* en *de inrichting behandelt jongeren met psychiatrische en gedragsproblematiek*. Allebei de criteria komen hieronder achtereenvolgens aan bod. Elk met een aantal indicatoren.

2.3.1. Opvoeding

Scores per indicator

 criterium De inrichting stelt de opvoeding van de jongeren centraal	Atwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Aansluiting dagprogramma bij ontwikkelingsbehoeften			√	
Afstemming leefomgeving op ontwikkelingsbehoeften			√	
Samenstelling leefgroepen		√		
Samenstelling schoolgroepen		√		
Multidisciplinair overleg over begeleiding jongeren / leerlingen		√		
Bepalen beginsituatie leerlingen		√		
Volgen vorderingen en ontwikkeling leerlingen	√			
Leerinhouden / dagprogramma in relatie tot handelingsplan		√		
Evaluatie uitvoering handelingsplan	√			

Onderbouwing van de scores

Aansluiting dagprogramma bij ontwikkelingsbehoeften

De groepen zijn ingedeeld volgens bepaalde criteria, zoals leeftijd en geslacht. Per groep is er sprake van een programma dat voor de specifieke groep van toepassing is.

Voor alle groepen is er een vast dagprogramma dat richtinggevend is voor het dagelijks leven in de groep. Het dagprogramma wordt wekelijks vastgesteld.

Het programma wordt ook uitgevoerd zoals gepland, met uitzondering van situaties waarin er een alarm is. Het dagprogramma is bekend bij de jongeren, het hangt in de groepsruimte. Het dagprogramma is duidelijk en overzichtelijk. Jongeren weten wat er van hen verlangd wordt. Ook door de groepsregels, waarin groepsafspraken en gedragsregels vermeld worden, die op hun kamer liggen. Per afdeling kunnen er inhoudelijke verschillen zijn in het programma: in de ene groep wordt bijvoorbeeld meer televisie gekeken dan in de andere groep. De groepsleiding bepaalt naar welke programma's gekeken wordt.

Er is iedere dag een groepsgesprek waar iedereen punten in kan brengen over het reilen en zeilen van de groep. De jongeren vinden dat de groepsleiding hen serieus neemt, ze vinden dat ze altijd bij de groepsleiding terecht kunnen. Jongeren kunnen ook naar het afdelingshoofd, de interne trajectbegeleider of de gedragsdeskundige.

Onderdeel van het programma is om samen als groep activiteiten te doen zoals spelletjes. Daarnaast brengen jongeren een deel van de tijd door in hun kamer.

School heeft een prominente plaats in het dagprogramma; iedere jongere volgt een zoveel mogelijk op hem/haar toegespitste opleiding. Ook sport en vrije tijdsactiviteiten maken een groot onderdeel uit van het dagprogramma. In de vakanties is er een aangepast programma: geen school, veel sport en spel.

Afstemming leefomgeving op ontwikkelingsbehoeften

De inrichting van de leefruimtes is afgestemd op de doelgroep. De jongeren zelf ervaren de groepsruimte als gezellig. Ze voelen zich ook veilig in de groep, omdat er altijd groepsleiding aanwezig is. Veiligheid en gezelligheid zijn allebei van belang. Jongeren worden betrokken bij het op orde houden van de leefruimte, ze hebben corveediensten.

Jongeren kunnen suggesties doen over de aankleding van de groepsruimte en daarbij hun inbreng hebben. De groepsruimten van de meisjes zijn gezellig ingericht. Bij de jongens is er wel verschil per groep; sommige groepsruimten zijn juist “prikkelarm” ingericht.

Bij de inrichting van de groepsruimte wordt ook rekening gehouden met brandveiligheid en met gevaarlijke objecten. Zo wordt er bij het eten gebruik gemaakt van plastic borden en mokken. Er zijn wel messen; na de afwas wordt het bestek aan de groepsleiding getoond en deze telt messen en vorken. Daarentegen kan het voorkomen dat op sommige groepen met darts gegooid wordt. Door het houden van een dartswedstrijd kan juist een goede sfeer ontstaan. De groepsleiding schat steeds opnieuw in wat wel en niet kan.

Samenstelling leefgroepen

De Hunnerberg brengt de jongeren zoveel mogelijk onder in de groepen volgens bepaalde criteria zoals leeftijd, geslacht, verstandelijke vermogens en problematiek. Zo zijn er groepen voor jongens van beneden en van boven de zestien jaar en is er ook een groep voor licht verstandelijk gehandicapten. Er is ook een aparte groep veelplegers met een aangepast programma. De civielrechtelijke of strafrechtelijke insluitingstitel is op zichzelf geen belangrijk indelingscriterium. Door capaciteitsgebrek is het niet altijd mogelijk jongeren direct in een passende groep te plaatsen. Van het leeftijds criterium wordt soms afgeweken wanneer een negatief effect verwacht wordt op de ontwikkeling van de jongere of op de ontwikkeling van de groep waarin hij geplaatst is.

Samenstelling schoolgroepen

De school bepaalt de samenstelling van de schoolgroepen deels aan de hand van de ontwikkelingsbehoeften van individuele jongeren, maar er is wel een sterke beperking van de mogelijkheden tot differentiatie. De jongeren zijn geplaatst in vier onderwijsclusters met ieder een eigen identiteit, maar deze onderwijsclusters zijn gekoppeld aan de leefunits van de inrichting. De indeling van de leefunits heeft te maken met de scheiding van jongens en meisjes, het gehanteerde leeftijds criterium (16-min of 16-plus) en cognitieve mogelijkheden (licht verstandelijk gehandicapten, LVG). In principe sluiten de onderwijsclusters zoveel mogelijk aan bij de mogelijkheden van de jongeren. Echter ook de praktijkvakken zijn grotendeels gekoppeld aan de onderwijsclusters. Plaatsing in een leefunit bepaalt en beperkt daardoor indirect de mogelijkheden voor de praktijkvakken en de mogelijkheden voor afstemming van het aanbod voor een deel van de jongeren zijn daardoor (te) beperkt. Ook de toewijzing van vaste theori docenten aan de clusters geeft in de praktijk een beperking van de mogelijkheden binnen de theorievakken. Daarnaast vormt het gemis aan het gebruik

van internet een beperking in de ontwikkelings- en scholingsmogelijkheden voor de jongeren. De school kan daardoor niet genoeg gericht inspelen op de onderwijsvragen van de jongeren.

Multidisciplinair overleg over begeleiding jongeren / leerlingen

De inhoud van het multidisciplinair overleg is vastgelegd en betreft in ieder geval de dagelijkse begeleiding van individuele jongeren, zowel op de groepen als op school.

Voor de veiligheidssituatie in de dagelijkse praktijk vindt de school het van belang dat steeds bij de overdracht van en naar de inrichting de noodzakelijke informatie-uitwisseling plaatsvindt. Dit door inrichting en school gehuldigd uitgangspunt blijkt in de praktijk niet voor alle clusters in voldoende mate te worden gerealiseerd: Bij sommige clusters (LVG, 16-min) is de overdracht intensief, voor andere clusters (meisjes, 16-plus) volstrekt onvoldoende. Vooral bij actuele incidenten wordt er te weinig gecommuniceerd.

Bepalen beginsituatie leerlingen

Sinds kort heeft de school de voorgeschreven Commissie voor de begeleiding (CVB), samengesteld uit intern begeleiders en een orthopedagoog. Deze commissie bepaalt nu voor alle jongeren de onderwijsrelevante beginsituatie. De procedure voor intake is hierdoor aanmerkelijk verbeterd. Het bepalen van het startniveau met behulp van de gegevens vanuit het regulier onderwijs kost relatief veel tijd. Bij de intake- en assessmentfase ligt het accent vooral op de intake. Dit resulteert in analyse van de kennis en vaardigheden van de jongeren. Op basis van deze intakegegevens stelt de CVB een voorlopig onderwijstrajectplan, een onderwijsprofiel en werkplanningen op. Verder worden de gegevens gebruikt bij de bespreking van het Individueel VerblijfsPlan (IVP) met de inrichting. De plaatsing van de jongeren in de onderwijsclusters is echter, zoals eerder beschreven, in eerste instantie bepaald door de samenstelling van de leefunits. Dit leidt ertoe dat voor een aantal jongeren het aanbod van de school niet aansluit bij de voor hen gewenste ontwikkelingstrajecten.

Volgen vorderingen en ontwikkeling leerlingen

Er ontbreekt nog een voldoende functionerend leerlingvolgsysteem, maar, mede gestimuleerd door de landelijke initiatieven rond de onderwijstrajectkaart (OTK-B), legt de school de gegevens over de kenmerken en ontwikkeling van de jongeren al wel systematischer vast. Er is nog geen sprake van een samenhangend leerlingvolgsysteem dat gekoppeld is aan handelingsplannen. Pas recent is de CVB met deze ontwikkeling gestart. Verder speelt mee dat de digitale verwerking van gegevens nog niet voldoende op orde is. In de OTK-B-formulieren leggen leraren sterke punten en leerpunten voor de verschillende aandachtsvelden vast. Deze zijn echter vooralsnog vooral beschrijvend van aard. Er is nog geen koppeling met een individuele handelingsplanning.

Binnen de begeleiding van de jongeren is het IVP richtinggevend. Het aandeel van de school blijkt daarin beperkt. Ook in deze plannen hebben de beschrijvingen de overhand (gedragsobservaties en vaardigheidsprofielen). Daarbij sluiten de vaardigheidsprofielen niet voldoende aan bij de vaardigheidsclusters van de school. Doordat nu de ontwikkeling van de voorgeschreven

handelingsplannen ter hand is genomen, heeft de school een belangrijke stap gezet naar een planmatiger werkwijze.

Leerinhouden / dagprogramma in relatie tot handelingsplan

Jongeren hebben slechts ten dele een programma dat in overeenstemming is met hun onderwijsbehoeften. De school is zich ervan bewust dat het belangrijk is de beschikbare gegevens in de eerste weken van het verblijf van de jongeren meer te gaan benutten voor assessment (duiding) van de jongeren om inzicht te verkrijgen in de mogelijkheden en probleemvelden van de jongeren, niet alleen cognitief, maar ook wat de emotionele en sociale ontwikkeling betreft. Hier is een goede afstemming met de beschikbare informatie, als ook de inzet van expertise van de school en de inrichting van belang.

De analyse en duiding van de hulp- en ontwikkelingsvragen van de jongeren krijgt op dit moment nog niet voldoende gericht aandacht. Het orthopedagogisch en orthodidactisch handelen beperkt zich daardoor meer tot het rekening houden met de kenmerken van jongeren, dan dat leraren gericht hierop inspelen en ernaar streven gestelde doelen op deze terreinen te realiseren. Op basis van inzicht in de hulp- en ontwikkelingsvragen van de jongeren kan het team voor jongeren ontwikkelingsperspectieven vaststellen en trajecten om de gestelde doelen te kunnen realiseren. Hier kan het team ook de jongeren zelf bij betrekken.

Een deel van de jongeren verblijft te kort op de school om hen hierbij gericht te kunnen begeleiden. Voor de jongeren die langer verblijven is dit wel het geval. Voor hen is van belang gerichte ambities te formuleren voor zowel hun cognitieve, als de sociale en emotionele ontwikkeling. Dit kan resulteren in zowel groepsgerichte aanpakken, als in individuele accenten daarbinnen.

Zo stellen leraren voor elke jongere vast op welke wijze zij hem/haar zullen willen gaan ondersteunen en begeleiden. Daarbij is het belangrijk in de handelingsplannen aan te geven op welke wijze leraren hun handelen zowel in pedagogisch als in didactisch opzicht willen afstemmen op de kenmerken van de jongeren en de doelen die zij met hen willen bereiken.

Evaluatie van de vorderingen in opeenvolgende besprekingen van jongeren maakt het effect van de aanpak en de ontwikkeling van de jongeren inzichtelijk. De school toont aan zich hiervan bewust te zijn door het recent instellen van een CVB en het in gang zetten van een ontwikkeling om tot handelingsplannen te komen.

Evaluatie uitvoering handelingsplan

Het beginstadium waarin de ontwikkeling van een systeem van leerlingenzorg zich bevindt, vooral wat het werken met handelingsplannen betreft en het ontbreken van een systematisch leerlingvolgsysteem, maakt het onmogelijk al tot evaluatie van handelingsplannen over te gaan. De school doet er goed aan in de handelingsplanontwikkeling de noodzaak tot en werkwijze bij de evaluatie expliciet aandacht te geven.

2.3.2. Behandeling

Scores per indicator

Criterion	Atwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
De inrichting behandelt jongeren met psychiatrische en gedragsproblematiek				
Indicatoren				
Visie op het voorkomen van psychiatrische stoornissen			√	
Herkennen en diagnosticeren van behandelbare psychiatrische stoornissen			√	
Intern en / of extern behandel aanbod behandelbare psychiatrische stoornissen			√	
Visie op het uitvoeren van geprotocolleerde geneeskundige behandelingen onder dwang			√	
Multidisciplinaire vaststelling medisch-psychiatrisch behandelbeleid			√	
Behandeling PIJ'ers en civielrechtelijk geplaatste jongeren op basis van behandelplan			nvt	

Onderbouwing van de scores

Visie op het voorkomen van psychiatrische stoornissen

Enkele jaren geleden is de behandelvisie in belangrijke mate bijgesteld. Men heeft deze in een duidelijke samenhang met het belang van veiligheid bijgesteld. Sindsdien zijn de kwaliteit van zorg en de veiligheid voor allen aanzienlijk toegenomen. "Veiligheid is ons in de genen gaan zitten", zeggen de medewerkers, en dit vormt een bouwsteen voor de verdere ontwikkeling van de visie op zorg. Dit komt tot uiting in korte communicatielijnen, ook als het gaat om de beschikbaarheid en bereikbaarheid van de directie van De Hunnerberg en het snel regelen van wat nodig wordt geacht. Mede hierdoor is men gevoelig voor signalen die kunnen wijzen op een problematische gezondheidstoestand van de jongeren.

Herkennen en diagnosticeren van behandelbare psychiatrische stoornissen

In De Hunnerberg zijn doorlopend veel jongeren met ernstige psychische problemen en psychiatrische problemen. Vaak is het moeilijk deze (tijdig) te herkennen, nader diagnostisch onderzoek uit te voeren en voldoende adequate behandeling in te stellen. De professionele staf onderkent echter deze risico's en beperkingen, ontkent niet dat de risico's er zijn en tracht de beperkingen waaraan zij gebonden is op te nemen in het zorgaanbod.

Psychiatrische stoornissen worden gesignaleerd in termen van "er is iets vreemds met haar". Deze signalen komen aan de orde in de jongerenbespreking. Alle jongeren worden ook gezien door de medische dienst (arts, verpleegkundige en psychiater). Als De Hunnerberg te weinig kan betekenen voor een jongere kan deze overgeplaatst worden naar een FOBA, er worden geen risico's genomen. Over het algemeen kan worden geconstateerd dat de kwaliteit van het signaleren en diagnosticeren van de voorkomende psychische problematiek en stoornissen gedurende de afgelopen jaren en vergeleken met de voorgaande toetsing door de Inspectie voor de Gezondheidszorg fors is toegenomen. Men streeft geen te hoog gestelde doelen na, maar zonder dat de betrokkenheid op de jongeren aan waarde inboet. Signalen die wijzen op mogelijke gezondheidsrisico's, suïcidaliteit, automutilatie krijgen tijdig aandacht. Hiervan gaat een effectieve preventieve werking uit.

Intern en / of extern behandelaanbod behandelbare psychiatrische stoornissen

Het behandelaanbod is beperkt in duur, setting en methodiek, maar binnen de gegeven beperkingen van een professionele kwaliteit.

Het medicatiebeleid is verbeterd sinds de laatste toetsing die de Inspectie voor de Gezondheidszorg heeft uitgevoerd. Er is echter nog steeds geen op de doelgroep van kinderen en jongeren afgestemd geneesmiddelenformularium in gebruik. Ook werkt de psychiater nog niet systematisch met de beschikbare psychofarmacotherapeutische richtlijnen. Hiertoe bestaat des te meer reden als een tweede collega ten behoeve van de jongeren in De Hunnerberg werkzaam zal zijn. Het proces van medicatieverstrekking wordt redelijk betrouwbaar gemonitord door de verpleegkundigen, die medicatie-informatie bijhouden en verzamelen in daartoe bestemde mappen. Het toezicht op de medicatieverstrekking is echter nog onvoldoende geborgd.

Tussen verpleegkundigen, huisarts, psychiater en apotheker vindt ook nog geen periodiek overleg plaats over medicatievoorschriften, mogelijke interactie-effecten en eventuele problemen, zoals fouten in het proces van aflevering en verstrekking. Hierdoor is de borging van dit onderdeel van de uitvoering van zorg vooralsnog kwetsbaar. Het gehele proces van medicatieverstrekking is niet alleen de verantwoordelijkheid van de apotheker, maar van alle partijen die hierin actief betrokken zijn.

Visie op het uitvoeren van geprotocolleerde geneeskundige behandelingen onder dwang

Hiervoor wordt verwezen naar de betreffende tekst onder paragraaf 2.2 (visie op het geprotocolleerd uitvoeren van separaties en isolaties).

Multidisciplinaire vaststelling medisch-psychiatrisch behandelbeleid

Er vindt regelmatig, frequent en continu interdisciplinair overleg plaats. Vooral de schakel tussen de groepsleiding en de gedragswetenschappelijke staf krijgt veel aandacht, om ervoor te zorgen om tijdig signalen van bij de jongeren aanwezige problematiek te herkennen en er deskundig mee om te gaan. De kwaliteit van dit overleg is vooruitgegaan nadat de gedragswetenschappelijke staf werd uitgebreid. Ook het aantal uren psychiater zal op korte termijn worden uitgebreid.

Er zijn echter ook kwetsbare kanten te onderkennen. Ofschoon de personele bezetting van de hulpverleners aan de JJI-normering voldoet, is het aantal effectieve uren dat aan zorg kan worden besteed toch beperkt. Het gaat om een heterogene groep jongeren, waarin het onderscheid tussen opneming onder civielrechtelijke of strafrechtelijke titel er slechts één is. Daarnaast hebben vele jongeren ernstige psychische problematiek, die zich vaak niet direct in een psychiatrische diagnose volgens DSM IV, as I laat vangen, maar die wel in sterke mate bepalend is voor de kwaliteit van leven van de jongere en voor diens toekomst.

Bovendien verschilt de soort problematiek tussen de jongeren in aanzienlijke mate. In beperkte mate tracht men dan ook hiermee rekening te houden door te differentiëren in de groepen die men in De Hunnerberg heeft. Men onderscheidt bijvoorbeeld tussen veelplegers en licht verstandelijk gehandicapte jongeren (benedengrens IQ=50) met gedragsstoornissen. Veel mogelijkheid echter om

naar type problematiek of zorgzwaarte in te delen is er niet wegens het plaatsingsbeleid van Justitie. Het signaleren van problematiek wordt ook vaak bemoeilijkt omdat veel jongeren geleerd hebben hun problemen te verbergen achter agressief gedrag: zij hebben geen problemen maar veroorzaken deze. Dit geeft het risico op diagnostische “overshadowing” en onderbehandeling.

Anderzijds realiseert het team zich deze risico's. Daarnaast is het inmiddels evident dat het aantal jongeren met ernstige, vroege en langdurige traumatisering in de kindertijd en jeugd zeer groot is. De schatting is dat de helft ernstige traumatisering heeft meegemaakt. Op basis hiervan kan men inschatten dat het percentage jongeren dat symptomen heeft van (diverse typen) stressgerelateerde stoornissen eveneens groot moet zijn. De ervaring tot nu toe leert dat de meisjes relatief ‘gemakkelijker’ toegankelijk zijn dan de jongens. Dit versterkt het risico dat bij jongens de focus op zorg minder sterk aanwezig is.

Om deze reden is effectieve communicatie tussen de verschillende behandelaren een *conditio sine qua non*. Het is daarom problematisch dat er twee soorten dossiervoering bestaan, een schriftelijke en een elektronische, waarbij bovendien het gebruik van een elektronisch dossier is voorbehouden aan een beperkt deel van de medewerkers. De psychiater en psycholoog maken er geen gebruik van, de huisarts en verpleegkundigen daarentegen weer wel.

Behandeling PIJ'ers en civielrechtelijk geplaatste jongeren op basis van behandelplan

De Hunnerberg is geen behandelinrichting meer. Maar er worden nog wel PIJ'ers en OTS-ers geplaatst. Dit gebeurt op basis van een beschikking van de Rechtbank. De jongeren komen binnen met een preventieve hechtenis. Binnen 110 dagen doet de rechter een uitspraak. De jongeren worden dan geschorst of geplaatst onder de titel jeugddetentie of PIJ. Als de rechter na 110 nog geen uitspraak heeft gedaan verblijft de jongere onder de titel “zaak aangehouden”. De OTS-ers worden geplaatst door BJZ met een Machtiging gesloten plaatsing.

De gemiddelde verblijfsduur van de PIJ'ers is 242 dagen en die van de OTS-ers 97 dagen.

2.4 Deskundigheid van het personeel

Dit risicogebied kent één criterium: *de inrichting draagt zorg voor een professionele bedrijfscultuur*. Het criterium komt hieronder aan bod met een aantal indicatoren.

2.4.1. Bedrijfscultuur

Scores per indicator

 criterium De inrichting draagt zorg voor een professionele bedrijfscultuur	Atwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Formatie gezondheidszorgfuncties volgens DJI adviesnorm.			√	
7x24 uren bereikbaarheid arts en psychiater				√
Kwaliteit en deskundigheid personeel in relatie tot behoefte doelgroep			√	
Beleid professionele ontwikkeling medewerkers			√	
Scholingsaanbod gezondheidszorggebied		√		
Handelen medewerkers in relatie tot behoefte doelgroep			√	

Onderbouwing van de scores

Formatie gezondheidszorgfuncties volgens DJI adviesnorm.

DJI adviesnorm	Realisatie De Hunnerberg
1 fte verpleegkundige op 50 jongens en fte 1 verpleegkundige op 33,5 meisjes	1,78 fte verpleegkundige
1 fte arts op 192 jongeren	0,3 fte arts
1 fte K&J psychiater op 57,5 jongeren	0,16 fte psychiater

De gedragswetenschappelijke staf is gedurende de afgelopen jaren enigszins uitgebreid. Dit komt de kwaliteit van de zorgverlening in sterke mate ten goede. Ook de uren psychiater zullen worden uitgebreid. Een uitbreiding van het aantal uren verpleegkundigen is echter niet ingevoerd, terwijl evident is dat de taakbelasting op de thans werkzame verpleegkundigen zeer groot is. Er ligt zeer veel werk als het gaat om gezondheids- en psycho-educatieve activiteiten, medicatiebeleid en – verstrekking en reguliere verpleegkundige werkzaamheden.

7x24 uren bereikbaarheid arts en psychiater

Deze is effectief en procedureel zorgvuldig vastgelegd. Er zijn goede samenwerkingsafspraken met aanpalende instanties.

Kwaliteit en deskundigheid personeel in relatie tot behoefte doelgroep

De inrichting heeft een visie op de eisen die vanuit de behoeften van de doelgroep gesteld worden aan de functionarissen die dagelijks met de jongeren omgaan. De Hunnerberg zet veel in om medewerkers uit diverse disciplines aan te trekken; zo is de groep gedragswetenschappers onlangs uitgebreid. Bij de groepsleiding tracht men zo goed geschoold mogelijk personeel te benoemen. Handicap is de lage inschaling van deze medewerkers; hierdoor is het in de praktijk mogelijk om medewerkers op mbo-niveau aan te nemen. Liever heeft De Hunnerberg, gezien de doelgroep, meer

hbo-ers. Daarnaast zijn er individueel trajectbegeleiders, maatschappelijk werkers, een arts, een verpleegkundige, een sociaal psychiatrisch verpleegkundige en een psycholoog aanwezig.

Beleid professionele ontwikkeling medewerkers

Er is een deskundigheidsbevorderingbeleid, waaruit duidelijk wordt aan welke opleidingen en trainingen alle medewerkers uit verschillende functiegroepen moeten deelnemen. In het beleid is ook vastgelegd dat leidinggevenden medewerkers kunnen verplichten bepaalde vormen van scholing en training te volgen.

Volgens de leidinggevenden volgen medewerkers regelmatig trainingen en cursussen. Er wordt veel gedaan aan deskundigheidsbevordering van de medewerkers. Elk team heeft vier studiedagen per jaar. De vierde dag is bedoeld voor teambuilding door middel van ontspanning. De gedragswetenschappers hebben een belangrijke rol in het trainen en in de dagelijkse ondersteuning van de groepsleiding. Centraal hierbij staat het Sociaal Competentiemodel. Ook externe hulp en deskundigheid kan ingeroepen worden. Er dient wel afstemming tussen groepen en kruisbestuiving plaats te vinden.

Met groepsleiders zijn er jaarlijks functioneringsgesprekken en maandelijks begeleidingsgesprekken. Dit geldt niet voor de groep gedragswetenschappers: zij hebben (nog) geen functioneringsgesprekken. Er is ook geen intervisie of supervisie. Op verzoek zou die mogelijkheid wel gecreëerd worden door de directie. De gedragswetenschappers hebben de mogelijkheid om vier keer per jaar naar een studiedag, congres of symposium te gaan.

De bewaking of medewerkers aan alle voor hen voorziene opleidingen en trainingen deelnemen is nog onvoldoende.

Scholingsaanbod gezondheidszorggebied

Er is een actief scholingsbeleid, waarin veel aandacht uitgaat naar de bijscholing en versterking van de professionaliteit van de groepsleiding. Ook tracht men de carrièremogelijkheden van de groepsleiding een aantrekkelijker perspectief te geven. Dat neemt niet weg dat het aanvangssalaris een drempel opwerpt voor de werving en selectie van geschikt personeel. Een sterk punt is dat bij selectie ook de inbreng van de gedragswetenschappelijke staf geborgd wordt. Dit vergroot de kans dat De Hunnerberg personeel selecteert dat veiligheid en zorg respectvol en professioneel kan realiseren.

De Hunnerberg schakelt met regelmaat externe expertise in, die de deskundigheid van de vaste medewerkers op specifieke gebieden versterkt en verdiept. Met name de gedragswetenschappers kunnen hierin een effectieve schakelfunctie vervullen naar een situatie waarin education permanente voor vooral groepsleiding gemeengoed wordt. Het is echter opvallend dat de groepsleiding, anders dan de benaming suggereert, niet een systematische opleiding en training, inclusief een persoonlijke “experientiële” leerervaring, volgt in het werken met groepen. Het leren herkennen van en omgaan met groepsdynamische fenomenen bij deze doelgroepen verschaft immers een basaal en continu nodig gereedschap voor het interveniëren in de verschillende groepen jongeren en in het interdisciplinair samenwerken.

Een ander kwetsbaar punt is vooralsnog gelegen in het ontbreken van een werkcultuur waarin systematisch intervisie plaatsvindt over het professionele functioneren binnen en tussen de diverse professionele geledingen, als een continu beschikbare leersituatie. Vragen als het doseren van afstand en nabijheid, actieve en passieve houding, zondebok- en anti-groepfenomenen, individuele en groepsmatige aandacht etc. dienen hierin gerichte aandacht te kunnen krijgen.

Handelen medewerkers in relatie tot behoefte doelgroep

Er wordt gewerkt volgens het Sociaal Competentiemodel. Niet alle groepsleiders (een minderheid) kunnen dit even goed hanteren. De centrale vraag voor de gedragwetenschappers is: "Hoe gaat het met de groepsleiding?" Zij moeten op de werkvloer het model uitvoeren. De basis is veiligheid voor de jongeren; door een goede hantering van de structuur, afspraken en regels ontstaat er meer ruimte voor dialoog en communicatie met de jongeren.

Er wordt voor iedere jongere een Individueel Verblijfsplan opgesteld. In dit Plan staan (leer)doelen geformuleerd en actiepunten voor de diverse disciplines waarover De Hunnerberg beschikt. De gedragwetenschapper (orthopedagoog) gaat in overleg met de psycholoog na wat De Hunnerberg kan betekenen voor de jongere. Uitgangspunt hierbij is dat de situatie van de jongere in ieder geval gestabiliseerd wordt. De gedragwetenschappers zijn actief in het verzamelen van informatie over de jongeren om een zo effectief mogelijk Verblijfsplan op te kunnen stellen. Het verzamelen van de nodige informatie is tijdrovend en soms frustrerend omdat de informatie niet of laat komt. Er wordt in de intake veel aandacht besteed aan de problematiek van de jongere.

Hoofdstuk 3 Oordeel van de inspecties

In dit hoofdstuk wordt de vraag beantwoord of de inrichting een veilig leef-, behandel- en werkklimaat biedt én waarborgt. De inspecties beantwoorden deze vraag door aan te geven óf en waar de inrichting risico heeft op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat. Als er sprake is van een risico wordt hieraan een waardering toegekend. Deze waardering varieert van laag, via matig, naar ernstig tot onaanvaardbaar en is afhankelijk van de mate waarin de inrichting op de onderscheiden risicogebieden op operationeel of geborgd niveau functioneert en de samenhang hiertussen.

Bieden en waarborgen van een veilig leef-, behandel- en werkklimaat

Samenvattend oordelen de inspecties dat De Hunnerberg een laag risico heeft op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat voor de jongeren en voor het personeel van de inrichting en de daaraan verbonden school. De risico's hebben betrekking op de preventie en beheersing van agressie en geweld, en aspecten van het bejegeningsklimaat, in het bijzonder de toegang en ondersteuning bij klachtprocedures. De waardering voor De Hunnerberg wordt in negatieve zin beïnvloed door de situatie in het onderwijs: voor jongeren en voor leraren is er in mindere mate een veilig klimaat dan in de inrichting.

Het realiseren van een veilige leefomgeving aan jongeren, waarin ze zich verder kunnen ontwikkelen en waarin effectieve behandeling mogelijk wordt, heeft de laatste drie jaar in het beleid van de inrichting centraal gestaan. Een sterk punt van De Hunnerberg is het respectvol omgaan met de jongeren.

Daarnaast draagt de behandeling van jongeren met gedragsproblematiek bij aan een veilig klimaat, evenals de formatie en de 24-uurs bereikbaarheid van de gezondheidszorgfuncties en de effectieve samenwerking tussen gedragswetenschappers, groepsleiding, psychiaters en medische dienst. Hierdoor is de kwaliteit van signalering en diagnostiek van psychiatrische problematiek de laatste jaren aanzienlijk verbeterd.

De inrichting worstelt met het gegeven dat groepsleiding slechts op mbo-niveau kan worden geworven. Mede daarom voert de inrichting een opleidingsbeleid dat erop is gericht dat groepsleiding zich ondersteund weet bij de uitoefening van de functie en zich kan blijven ontwikkelen.

In relatie tot de vier risicogebieden *preventie en beheersing agressie en geweld, bejegeningsklimaat, Opvoeding en behandeling, deskundigheid van personeel*, zijn hierbij de volgende punten van belang.

Samenwerkingsafspraken tussen inrichting en school om agressie en geweld te voorkomen functioneren onvoldoende

Hoewel de inrichting voldoende maatregelen neemt om agressie en geweld te voorkomen, functioneren de afspraken hierover tussen inrichting en school onvoldoende. De inrichting heeft inzicht in de veiligheidsbeleving van de jongeren en het personeel. School en inrichting zijn wederzijds niet betrouwbaar in het nakomen van afspraken, waardoor soms onveilige situaties ontstaan. De verdeling

van verantwoordelijkheden tussen school en inrichting is op beleidsniveau onvoldoende uitgekristalliseerd, waardoor de afspraken op operationeel niveau een ad hoc karakter hebben. De mate waarin school en inrichting elkaar wederzijds bijstaan bij de oplossing van veiligheidsproblemen is sterk situationeel bepaald, en niet geborgd. De school zelf voldoet onvoldoende aan een aantal voorwaarden om de veiligheid van jongeren en leraren te garanderen.

In de inrichting heerst een goed leef- en werkklimaat

Er is een goede balans tussen beheersingsmaatregelen in de vorm van structuur, beleid en regels en ruimte voor optreden en eigen initiatief van medewerkers in de dagelijkse situatie. Formele en informele communicatie zijn goed op elkaar afgestemd en er is openheid en vertrouwen tussen leiding en medewerkers en tussen medewerkers en jongeren. Meer aandacht is echter nodig voor de afhandeling van klachtprocedures en voor hulp en rechtsbijstand aan jongeren die klachtprocedures starten of verzoek- of bezwaarschriften indienen.

Opvoeding en behandeling sluit aan bij de ontwikkelingsbehoefte en problematiek van de jongere

De methodiek van het Sociaal Competentiemodel heeft een belangrijke plaats in de omgang tussen groepsleiding en jongeren en de groepsindeling sluit aan bij de leeftijd, het geslacht en de problematiek van de jongeren. De beschikbaarheid en de samenwerking van functionarissen met een behandelopdracht en de inzet van trainingen en interventies laat zien dat er aandacht is voor jongeren met een psychiatrische en gedragsproblematiek.

Deelname aan het onderwijs is voor alle jongeren gegarandeerd. Het onderwijs sluit echter onvoldoende aan bij de ontwikkelingsbehoefte van de jongere, al is er een begin gemaakt met een meer individuele onderwijsplanning. Ook de aansluiting tussen de door de inrichting gehanteerde ontwikkel- en behandeldoelen en de ontwikkeldoelstellingen van het onderwijs is nog onvoldoende.

Deskundigheid van het personeel is onvoldoende geborgd

Omdat de inrichting door marktwerking niet in staat is om medewerkers te werven die beschikken over een gewenst hbo-niveau, wordt veel tijd en aandacht gegeven aan activiteiten die bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van medewerkers. Er zijn echter nog onvoldoende waarborgen voor het handhaven van de personele kwaliteiten die nodig zijn om ingezette ontwikkelingen af te ronden. Een aantal van de met de cultuur samenhangende elementen, het elkaar aanspreken, de gesignaleerde openheid, is teveel afhankelijk van het enthousiasme en de betrokkenheid van personen en niet stevig verankerd in de uitvoering van het personeelsbeleid. Intervisie heeft geen vaste plaats in het opleidingsbeleid. Ook worden medewerkers niet geschoold in groepswerk(methodieken). De mate waarin groepsleiders in staat zijn de methodiek van het Sociaal Competentiemodel te hanteren varieert.

Bijlage 1 Het onderzoek

Naar aanleiding van het onderzoek van de Inspectie jeugdzorg naar de justitiële inrichting Harreveld², heeft de minister van Justitie gevraagd om een nader onderzoek naar de veiligheid binnen *alle* justitiële jeugdinrichtingen (JJI's).

In zijn brief aan de Tweede Kamer formuleerde de minister dit als volgt: "Omdat ik niet kan uitsluiten dat zich in andere justitiële jeugdinrichtingen vergelijkbare risico's voordoen, heb ik besloten de Inspectie Jeugdzorg [in samenwerking met andere inspecties] te vragen een onderzoek naar genoemde risico's te doen bij alle justitiële jeugdinrichtingen".³

Het inspectieonderzoek moet inzicht verschaffen in de veiligheid van de jeugdigen en het personeel in justitiële jeugdinrichtingen in Nederland.

Om de veiligheid in de justitiële jeugdinrichtingen vanuit verschillende gezichtspunten te toetsen, is het onderzoek uitgevoerd door de Inspectie jeugdzorg, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Onderwijsinspectie en de Inspectie sanctietoepassing. De Arbeidsinspectie heeft medewerking verleend door inbreng van kennis en ondersteuning bij de voorbereiding en uitvoering van het onderzoek.

Definities

De inspecties hanteren het uitgangspunt dat het opsluiten in een beveiligde setting van jeugdigen met ernstige gedrags- en/of psychiatrische problemen, die al dan niet strafbare feiten hebben gepleegd, een risicovolle situatie is. In dit licht bezien is het de taak van de JJI om de risico's zoveel mogelijk het hoofd te bieden en hiermee de veiligheid van jeugdigen en medewerkers te waarborgen zodat begeleiding en behandeling kan plaatsvinden. Een veilig leef-, behandel- en werkklimaat binnen de JJI definiëren de inspecties als volgt:

- de jeugdigen vormen geen gevaar voor zichzelf, in termen van zelfbeschadiging en (poging tot) zelfdoding;
- de jeugdigen vormen geen gevaar voor elkaar, in termen van verbaal, fysiek en/of seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- de jeugdigen vormen geen gevaar voor het personeel, in termen van verbaal, fysiek en/of seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- het personeel vormt geen gevaar voor de jongeren, in termen van verbaal, fysiek en/of seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Hoewel incidenten binnen JJI's niet uit te sluiten zijn, verwachten de inspecties dat de JJI's ernaar streven een zo veilig mogelijk leef-, behandel en werkklimaat te realiseren. Dit kunnen de inrichtingen

² Onderzoek naar aanleiding van incidenten op Harreveld, mei 2006

³ Brief van minister Donner aan de Tweede Kamer (5421727/06/DJJ/23 mei 2006)

doen door risicovolle situaties tot een minimum te beperken om zo de kans op veiligheid van jeugdigen en personeel maximaal te verhogen. Wat risicovolle situaties zijn, hebben de inspecties op basis van een risicoanalyse en een literatuurstudie gedefinieerd. Zij onderscheiden vier risicogebieden, die in belangrijke mate bijdragen aan de (on)veiligheid binnen een JJI en de daaraan verbonden school. Het betreft de volgende gebieden:

- *Preventie en beheersing van agressie en geweld:* de JJI hanteert beleid gericht op preventie en beheersing van incidenten en omgang met agressie.
- *Bejegeningssklimaat:* de JJI bejegt de jeugdigen op zodanige wijze dat onveilige situaties zo min mogelijk ontstaan of worden uitgelokt.
- *Opvoeding en behandeling:* het verblijf in de JJI wordt aangewend voor de (her)opvoeding en behandeling van jeugdigen op basis van hun individuele behoeften en problematiek.
- *Deskundigheid van het personeel:* het personeel van de JJI beschikt over voldoende (specialistische) kennis en professionaliteit om een veilig leef-, behandel- en werkklimaat te waarborgen.

Onderzoeksvraag

De vraagstelling van het onderzoek luidt als volgt :

Voldoet de justitiële jeugdinrichting aan de taak om een veilig leef-, behandel- en werkklimaat te bieden en te waarborgen voor de jeugdigen en het personeel van de inrichting en de daaraan verbonden school?

De vraagstelling wordt door middel van de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- heeft de JJI geformaliseerd beleid gericht op het voorkomen en terugdringen van agressie en geweld en zo ja, in hoeverre is dit beleid operationeel?
- bejegt de JJI de jeugdigen op zodanige wijze dat onveilige situaties zo veel mogelijk worden uitgesloten?
- wordt het verblijf in de JJI aangewend voor de (her)opvoeding en behandeling van jeugdigen op basis van hun individuele behoeften en problematiek?
- beschikt de JJI over voldoende (specialistische) kennis en professionaliteit om een veilig leef-, behandel- en werkklimaat te waarborgen?

Wijze van beoordelen

De inspecties hebben in een toetsingskader voor elk van de vier risicogebieden criteria geformuleerd. De inrichting krijgt een score voor elk criterium. Hierin maken de inspecties concreet of de inrichting voldoet aan wat de inspecties verwachten en hoe de inspecties dit beoordelen. Het uitgewerkte toetsingskader met de gehanteerde score-classificaties staat in bijlage 2.

De inspecties hebben hun verwachtingen en oordeel gebaseerd op de Beginselenwet JJI, de gezondheidswetgeving en de onderwijswetgeving.

Uitvoering van het onderzoek

De inspecties hebben het onderzoek gezamenlijk uitgevoerd. Zij hebben beleidsdocumenten geanalyseerd, zij hebben de inrichting twee dagen bezocht en daar cliëntendossiers getoetst en gesprekken gevoerd met de (school)directie, jongeren, groepsleiders (waaronder pedagogisch medewerkers, gastvrouwen, beveiligingmedewerkers, en een maatschappelijk werker), leerkrachten, een geestelijk verzorger, de medische dienst, leidinggevenden en de Commissies van Toezicht en Begeleiding. De inspecties hebben ook observaties gedaan in de inrichting. Zij hebben daarna hun bevindingen geanalyseerd en beoordeeld.

Bijlage 2 Score-classificaties per risicogebied, criterium en indicator

Toelichting op scoreclassificaties per indicator

Risicogebied preventie en beheersing agressie en geweld				
De inrichting neemt afdoende maatregelen om agressie en geweld te voorkómen				
<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Veiligheid gebouw	Het ontwerp en de constructie van de gebouwen dragen bij aan het ontstaan van onveilige situaties	Bij de bouw van de inrichting is het risico van het ontstaan van onveilige situaties goed doordacht	Indeling van het gebouw, zichtlijnen, technische of elektronische hulpmiddelen dragen bij aan een veilige verblijfssituatie voor jongeren en medewerkers	De bijdrage van het gebouw en de technische voorzieningen aan de veiligheid voor jongeren en medewerkers wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig verbeterd
Inzicht in veiligheidsbeleving	Er is onvoldoende inzicht in de veiligheidsbeleving van jongeren en medewerkers	Er is onderzoek gedaan naar de veiligheidsbeleving van jongeren en medewerkers.	De veiligheidsbeleving van jongeren en medewerkers wordt periodiek onderzocht met gestandaardiseerde instrumenten. Medewerkers en jongeren hebben respect voor sekse, cultuur en godsdienst. Er is ruimte voor het uiten van kritiek en het erkennen van fouten. De leiding toont zich betrokken bij dit onderwerp	Trends en ontwikkelingen in de veiligheidsbeleving van jongeren en medewerkers worden onderzocht en gebruikt om het veiligheidsbeleid aan te passen en te verbeteren
Inventarisatie veiligheidsrisico's	Er is geen RIE of het onderwerp agressie en geweld is hierin niet opgenomen	De risico's m.b.t. agressie en geweld zijn onderzocht en beschreven in de RIE en PvA. De risico-inventarisatie en – evaluatie behelst ten minste: Inventarisatie onveilige plekken en situaties; Inventarisatie risicomomenten m.b.t. het dagprogramma; Inventarisatie veiligheidsbeleving jongeren en medewerkers	Maatregelen om agressie en geweld tegen te gaan zoals gesteld in het PvA worden ook uitgevoerd	Het effect van de genomen maatregelen wordt onderzocht en geëvalueerd. De risico's m.b.t. agressie en geweld worden regelmatig opnieuw geïnventariseerd

Beleid preventie en beheersing incidenten	Er wordt geen aantoonbaar veiligheidsbeleid gevoerd	Er is een (schriftelijk) veiligheidsbeleid aanwezig, dat vertaald is in dienstinstructies, protocollen rond omgaan met agressief gedrag, een gedragscode en een sanctiebeleid	Medewerkers zijn op de hoogte van het veiligheidsbeleid en passen dit (waar nodig) toe in het dagelijks contact met de gedetineerden. Jongeren en andere relevante groepen worden geïnformeerd over (aspecten van) het veiligheidsbeleid	Het veiligheidsbeleid wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.
Training medewerkers.	Medewerkers worden niet of niet voldoende getraind in het omgaan met agressie en geweld	De medewerkers worden getraind in het omgaan met agressie en geweld. Deze training behelst ten minste het omgaan met verbale agressie (intimidatie, bedreigingen), het aanleren van deëscalerend gedrag, handhaven orde en veiligheid, hanteren beperkende regels/toepassen proportioneel geweld	De medewerkers kunnen het geleerde in de training (waar nodig) toepassen	De training in het omgaan met agressie en geweld wordt periodiek herhaald, geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Beleid ongewenste omgangsvormen	Er is geen of onvoldoende (aantoonbaar) beleid Ongewenste Omgangsvormen	Er is een (schriftelijk) beleid Ongewenste Omgangsvormen aanwezig. Het beleid bevat ten minste een gedragscode, sanctionering, Vertrouwenspersoon, klachtenregeling/procedure, klachtencommissie, voorlichting. Op school zijn daarnaast pestprotocollen, omgangsregels, regels voor het dragen van bepaalde kleding/symbolen	Medewerkers zijn op de hoogte van het beleid Ongewenste Omgangsvormen en kunnen het waar nodig toepassen. Seksuele intimidatie, pesten, discriminatie wordt voorkomen	Het beleid Ongewenste Omgangsvormen wordt (mede n.a.v. meldingen/klachten) periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Beleid integriteitsbreuken	Er is geen of onvoldoende (aantoonbaar) beleid integriteit	Er is een (schriftelijk) beleid integriteit aanwezig. Het beleid bevat ten minste een gedragscode, risicoanalyse, voorlichting, inventarisatie, risicofuncties, procedure en afhandelen incidenten etc.	Medewerkers zijn op de hoogte van het beleid integriteit en kunnen het waar nodig toepassen	Het beleid integriteit wordt (mede n.a.v. meldingen/klachten) periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld

Risicogebied preventie en beheersing agressie en geweld

De inrichting treedt adequaat op tegen agressie en geweld

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Personele bezetting	M.b.t. de inzet van personeel is niet (aantoonbaar) rekening gehouden met de risico's in de inrichting	M.b.t. de inzet van personeel is aantoonbaar rekening gehouden met de risico's in de inrichting	De (extra) inzet van personeel op risicomomenten/locaties is geformaliseerd en maakt onderdeel uit van het inrichtingsbeleid	De personeelsinzet wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Melding, registratie en analyse van incidenten	Er is geen systeem voor het melden en registreren van incidenten of dit wordt niet/onvoldoende gebruikt. N.a.v. incidentmeldingen wordt niet onverwijld actie ondernomen door het bevoegd gezag	Er is een systeem voor het melden en registreren van incidenten. Hieronder vallen ook het vaststellen van meldingsnormen, meldplicht, meldpunt, meldings-/MIP-commissie. Het bevoegd gezag treedt sanctionerend op	De procedure voor het melden en registreren van incidenten is bij de medewerkers bekend en wordt als zodanig ook toepast. Er is een overzichtelijke incidentenregistratie. Toedracht en afhandeling van incidenten wordt grondig onderzocht en vastgelegd	Incidenten worden geanalyseerd en teruggekoppeld. De incidentenregistratie wordt periodiek geëvalueerd, wat zo nodig leidt tot bijstelling van beleid
Alarmeringsprocedure.	De inrichting heeft geen alarmeringsprocedure.	Er is een (schriftelijke) alarmeringsprocedure aanwezig met daarin werkwijze alarmering, voorlichting en onderricht, praktijkoefeningen, registratie en evaluatie alarmmeldingen	Medewerkers zijn op de hoogte van de alarmeringsprocedure en passen deze toe	De alarmeringsprocedure wordt (mede n.a.v. alarmmeldingen en praktijkoefeningen) periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Samenwerking inrichting en school m.b.t. incidenten	Er is geen (aantoonbare) samenwerking tussen school en inrichting	De samenwerking tussen school en inrichting is vastgelegd in overlegvormen en schriftelijke afspraken.	De samenwerking tussen school en inrichting is geformaliseerd en maakt deel uit van het inrichtingsbeleid	De samenwerking tussen school en inrichting wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Nazorg incidenten	Er is geen (aantoonbare) procedure m.b.t. opvang en nazorg	Er is een (schriftelijke) procedure voor opvang en nazorg aanwezig. Betrokkenen worden getraind	Medewerkers zijn op de hoogte van de procedure voor opvang en nazorg en deze wordt als zodanig ook toegepast	De procedure voor opvang en nazorg wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld

Risicogebied bejegeningssklimaat**De inrichting waarborgt de rechten van de jongeren**

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Informeren van jongeren	De inrichting informeert jongeren niet systematisch over rechten en plichten	Er is een protocol dat wordt gehanteerd om jongeren te informeren over rechten en plichten	Jongeren zijn op de hoogte van de rechten en plichten die aan hun verblijf in de JJI verbonden zijn	De effecten van het informeren van jongeren worden onderzocht en geëvalueerd en de werkwijze en te hanteren middelen worden verbeterd
Klachtprocedures, verzoek- of bezwaarschriften	Er is geen beleid gericht op benutten van klachten en klachtprocedures om de rechten van jongeren te borgen en op een voortvarende afhandeling van klachten	Er is een vastgelegd beleid dat voorziet in een zorgvuldige en voortvarende afhandeling van klachten van jongeren	Jongeren beschouwen het indienen van klachten als een vanzelfsprekend middel om op te komen voor hun rechten	Een periodieke analyse van ingediende en gegrond verklaarde klachten wordt besproken met medewerkers en jongeren. De uitkomsten van dat gesprek worden in beleid vertaald. Er is aandacht voor "harde" en "zachte" klachten
Hulp en rechtsbijstand	Er is geen beleid gericht op het bieden van ondersteuning aan jongeren die klachten willen indienen	Jongeren worden in de gelegenheid gesteld om contact op te nemen met voogd/advocaat of andere personen of instanties die hen bij het indienen bij de behandeling van klachten kunnen ondersteunen	De inrichting ondersteunt de jongeren actief bij betrekken van hulp en passende bijstand bij behandeling van klachten	Ondersteuners bij klachtbehandeling worden actief betrokken bij het wegnemen van de oorzaken die aan klachten ten grondslag liggen
Recht op medische/psychiatrische behandeling	De inrichting onthoudt jongeren het recht op een medisch/psychiatrische behandeling	De inrichting heeft een geformaliseerde visie op het recht van jongeren op een medisch/psychiatrische behandeling	De visie op het recht van jongeren op een medisch/psychiatrische behandeling is bij medewerkers bekend en er wordt conform gehandeld	Periodiek wordt de geformaliseerde visie inzake psychiatrische stoornissen getoetst en zo nodig bijgesteld
Visie op geprotocolleerd uitvoeren van separaties en isolaties	De inrichting heeft geen beleidsvisie op het plaatsen in afzondering en isolatie	De inrichting heeft een beleidsvisie op het plaatsen in afzondering en isolatie	De beleidsvisie is bekend bij medewerkers en is sturend voor hun handelen	De beleidsvisie wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Dagbesteding jongeren (onderwijs of anderszins)	Niet voor alle jongeren is er direct een plaats op school of binnen een andere dagbesteding. Jongeren moeten dagdelen op kamer/cel doorbrengen	Jongeren gaan naar school of een andere dagbesteding als programmavulling	Het onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling en heeft een vanzelfsprekende plaats	School en inrichting evalueren frequent het onderwijs en/of de dagbesteding en trekken waar nodig beleidsconclusies

Risicogebied bejegeningsklimaat**De inrichting biedt de jongeren een voorspelbaar perspectief**

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Informatie jongeren over doel en perspectief verblijf	De inrichting heeft geen actieve rol in het informeren van de jongere over de maatregel of het vonnis dat tot plaatsing in de JJI leidde	Er is beleid met betrekking tot het verzamelen van informatie over de aanleiding tot de plaatsing van jongeren en met betrekking tot de wijze waarop de jongere daarover geïnformeerd wordt	Gesprekken waarin het verblijfsperspectief aan de orde is worden systematisch gehouden met de jongeren, en de verslagen ervan worden in het persoonsdossier van de jongere opgeslagen	De inrichting onderzoekt periodiek de redenen waarom jongeren in een JJI worden geplaatst, en stelt zijn opname- en behandlungsbeleid daarop bij
Betrokkenheid jongeren bij verblijfs-/behandelplan.	De wijze waarop jongeren gehoord en betrokken worden bij (wijzigingen in) verblijfs- en behandelplannen is niet in beleid vastgelegd	In beleid en daarop gebaseerde procedures is vastgelegd hoe jongeren bij beslissingen over verblijfs- en behandelplannen betrokken worden	Groepsleiding/gedragsdeskundigen bespreken (voorgenomen wijzigingen in) verblijfs- en behandelplannen met de jongeren, en maken daarvan verslag t.b.v. het dossier. Jongeren zijn van deze werkwijze op de hoogte	De inrichting onderzoekt en evalueert de invloed die de jongeren hebben op verblijfs- en behandelplan
Betrokkenheid ouders/wettelijke vertegenwoordigers bij verblijfs-/behandelplan	De wijze waarop wettelijke vertegenwoordigers en ouders betrokken worden bij beslissingen over verblijfs- en behandelplannen is niet in beleid vastgelegd	In beleid en daarop gebaseerde procedures is vastgelegd hoe de inrichting wettelijke vertegenwoordigers en ouders wil betrekken bij het vaststellen van verblijfs- en behandelplannen	De inrichting gebruikt de inbreng van wettelijke vertegenwoordigers en ouders om het verblijfs- behandelplan inhoud te geven. Deze inbreng wordt schriftelijk vastgelegd	De inrichting onderzoekt regelmatig welke factoren van invloed zijn op het effectief betrekken van wettelijke vertegenwoordigers en ouders bij het inhoud geven aan verblijfs- en behandelplannen, en stelt zijn beleid daarop bij
Informatie jongeren over doel en perspectief school	Jongeren gaan naar school omdat ze overdag niet op de groep mogen blijven en dit is tevens het belangrijkste argument voor het schoolbezoek	De school bespreekt met iedere jongere de plaats en functie van het onderwijs binnen de behandeling	School heeft een heldere intakeprocedure waarbij voorgeschiedenis en toekomstige schoolloopbaan expliciet worden vastgelegd samen met de jongere	De school analyseert frequent de toelatingsprocedure van het onderwijs in het perspectief van de jongeren

Risicogebied bejegeningssklimaat

De inrichting gaat respectvol om met de jongeren

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Bescherming privacy en persoonlijke levenssfeer	De inrichting heeft geen beleid m.b.t. de bescherming van eigendommen, de persoonlijke levenssfeer van de jongeren en het delen van informatie over de jongere	De bescherming van informatie over jongeren, van eigendommen en de persoonlijke levenssfeer is in beleid vastgelegd	Medewerkers hanteren het inrichtingsbeleid m.b.t. de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van jongeren. Incidenten en dilemma's op dit terrein worden besproken	Het beleid met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer wordt op basis van onderzoek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Naleving gedragsregels/omgangsvormen	Er is geen beleid (of slechts beleid op onderdelen) met betrekking tot het handhaven van gedragsregels en omgangsvormen, die binnen de leefgroep of de onderwijssituatie gelden	Er is inrichtingsbeleid m.b.t. de gedragsregels en omgangsvormen. Medewerkers onderkennen het belang van regelmaat, voorspelbaarheid en consequent optreden	Het beleid m.b.t. gedragsregels en omgangsvormen is schriftelijk vastgelegd, en bekend bij de jongeren. Het wordt consequent uitgevoerd door de medewerkers. Op afwijkingen wordt adequaat gereageerd	De handhaafbaarheid van gedragsregels wordt periodiek geëvalueerd. Zo nodig wordt het beleid bijgesteld
Nemen/verantwoorden van sanctionerende en geweldsmaatregelen	Het opleggen van sancties aan jongeren vindt niet altijd plaats volgens de in de Bjj en afgeleide regels vastgelegde procedures. Medewerkers zijn niet allemaal geschoold en geoefend voor het gebruik van veiligheidsmiddelen en geweld	Het opleggen van sancties en maatregelen gebeurt volgens protocollen die gebaseerd zijn op de Bjj. Daaronder begrepen zijn time out en kortdurende kamerplaatsing. Alle sancties worden schriftelijk vastgelegd. Alle daarbij betrokken medewerkers zijn getraind en geoefend m.b.t. hantering geweld en veiligheidsmiddelen	Er zijn algemene richtlijnen voor het opleggen van sancties voor gedragingen van jongeren. Afwijkingen daarvan worden in beeld gebracht. Aan een zorgvuldige communicatie met de jongeren over opgelegde sancties wordt zichtbaar aandacht besteed	Het sanctiebeleid van de inrichting wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Besluitvorming/verantwoording van intrekken vrijheden	De voorwaarden waaronder vrijheden kunnen worden genoten en worden ingetrokken zijn niet in een beleid vastgelegd en niet altijd bekend bij de jongeren	De inrichting heeft een beleid met betrekking tot het toekennen van beloningen en het intrekken van vrijheden	Het beleid m.b.t. het toekennen van beloningen en het intrekken van vrijheden is schriftelijk vastgelegd. Het wordt consequent toegepast. Medewerkers en jongeren zijn ervan op de hoogte	Het beleid m.b.t. straffen en belonen en het intrekken van vrijheden wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld

Risicogebied Opvoeding en behandeling**De inrichting stelt de opvoeding van de jongeren centraal**

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Aansluiting dagprogramma bij ontwikkelingsbehoeften	De inrichting heeft geen vastgelegd dagprogramma per groep	Voor elke groep heeft de inrichting een vastgelegd dagprogramma dat afgestemd is op de ontwikkelingsbehoefte van de jongeren in de groep	Het dagprogramma is bij alle jongeren en groepsleiders bekend en wordt consequent uitgevoerd. Afwijkingen van het dagprogramma moeten worden onderbouwd	Het dagprogramma wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig aangepast
Afstemming leefomgeving op ontwikkelingsbehoeften	De fysieke inrichting van de leefruimtes is uitsluitend bepaald door veiligheidsoverwegingen	De leefruimtes maken een verzorgde indruk, ze zijn opgeruimd, ordelijk en schoon. Daarnaast hebben de leefruimtes kenmerken van een huiselijk interieur (bijv. zithoek, eettafel, TV)	De leefruimtes hebben een uitnodigend karakter voor jongeren en groepsleiding en er zijn uitingen van hedendaagse jongerencultuur (bijv. posters), afgestemd op de doelgroep. (let wel: geen agressieve/seksueel getinte posters). Jongeren worden betrokken bij het op orde houden van de ruimtes	De fysieke inrichting, aankleding en verzorging van de leefruimtes is onderwerp van gesprek tussen jongeren en medewerkers en wordt zo nodig verbeterd en bijgesteld
Samenstelling leefgroepen	De leefgroepen worden samengesteld op basis van capaciteit en niet op basis van individuele kenmerken van de jongere	Enige gerichte toewijzing van jongeren naar leefgroepen vindt plaats binnen de inrichting maar dit is niet systematisch (d.w.z. op basis van een screening van alle jongeren nadat ze geplaatst zijn)	De inrichting bepaalt naar welke leefgroep individuele jongeren gaan op basis van een screening binnen de inrichting en (indien van toepassing) met gebruikmaking van vooraf verzamelde informatie. Er wordt rekening gehouden met de problematiek en delictgeschiedenis van jongeren	Periodiek evalueert de inrichting de wijze waarop en de mate waarin de leefgroepen worden samengesteld op basis van de ontwikkelingsbehoefte van individuele jongeren. Zo nodig vinden aanpassingen plaats.
Samenstelling schoolgroepen	De samenstelling van de schoolgroepen is volledig willekeurig	De school bepaalt de samenstelling van de schoolgroepen	De school bepaalt de samenstelling van de schoolgroepen aan de hand van de ontwikkelingsbehoeften van individuele jongeren	De school evalueert periodiek de samenstelling van de schoolgroepen en past de samenstelling zo nodig aan

Multidisciplinair overleg over begeleiding jongeren/leerlingen	Er is geen multidisciplinair overleg geregeld	Frequentie en samenstelling van het multidisciplinair overleg is vastgelegd	De inhoud van het multidisciplinair overleg is vastgelegd en betreft in ieder geval de dagelijkse begeleiding van individuele jongeren, zowel op de groepen als op school	De functie en invulling van het multidisciplinair overleg wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig aangepast
Bepalen beginsituatie leerlingen	Bij plaatsing wordt er geen beginsituatie geformuleerd en/of ontbreken essentiële gegevens van de leerlingen	Voor leerlingen van wie gegevens beschikbaar zijn wordt de beginsituatie vastgesteld	CvB bepaalt voor alle leerlingen de beginsituatie	De school heeft een systeem waarbij voor alle leerlingen de beginsituatie wordt vastgesteld en dit systeem wordt frequent geëvalueerd
Volgen vorderingen en ontwikkeling leerlingen	Er ontbreekt een functionerend leerlingvolgsysteem	Er is een leerlingvolgsysteem	Voor alle leerlingen is er een leerlingvolgsysteem en op basis van dit systeem wordt het onderwijs vormgegeven	De school gebruikt het systeem om leerlingen te volgen ook om onderwijsinhoudelijke keuzes te maken en het beleid bij te stellen
Leerinhouden/dagprogramma in relatie tot handelingsplan	De leerinhouden en het dagprogramma komen voort uit het aanbod van de school	Leerlingen hebben slechts ten delen een programma dat in overeenstemming is met hun onderwijsbehoeften	De school heeft een aanbod en aanpak die past bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen verwoord in het handelingsplan	De school analyseert systematisch of het aanbod aansluit bij de behoeften van de leerlingen. Dit leidt tot aanpassingen
Evaluatie uitvoering handelingsplan	Voor evaluatie is geen tijd	De CvB bespreekt met het personeel de uitvoering van de handelingsplannen	Bespreeken en evalueren van de handelingsplannen is ingebed in de overlegstructuur van de school	De evaluatie van de handelingsplannen leidt op schoolniveau tot aanpassingen en bijstellingen. Belanghebbenden zijn hierbij betrokken (team, inrichting etc.)

Risicogebied Opvoeding en behandeling**De inrichting behandelt jongeren met psychiatrische en gedragsproblematiek**

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Visie op het voorkomen van psychiatrische stoornissen	De inrichting heeft geen visie op psychiatrie binnen JJI	De inrichting heeft visie op psychiatrie binnen JJI, maar niet schriftelijk vastgelegd	De visie op psychiatrie in JJI is schriftelijk vastgelegd (geformaliseerd) en maakt onderdeel uit van beleid inrichting	Periodiek wordt de geformaliseerde visie inzake psychiatrische stoornissen getoetst en zo nodig bijgesteld
Herkennen en diagnosticeren van behandelbare psychiatrische stoornissen	De inrichting hanteert geen methodiek om psychiatrische stoornissen bij jeugdigen te herkennen en te diagnosticeren	Binnen de inrichting wordt gewerkt met een methodiek om psychiatrische stoornissen bij jeugdigen te herkennen en te diagnosticeren	De methode om psychiatrische stoornissen bij jeugdigen te herkennen en te diagnosticeren is beschreven en maakt onderdeel uit van het inrichtingsbeleid	Het beleid inzake het herkennen en diagnosticeren van psychiatrische stoornissen wordt periodiek getoetst en zo nodig bijgesteld
Intern en/of extern behandelaanbod behandelbare psychiatrische stoornissen	De inrichting biedt geen intern en/of extern behandelaanbod voor jeugdigen met een behandelbare psychiatrische stoornis	Het intern en/of extern behandelaanbod voor jeugdigen met een psychiatrische stoornis is (beperkt) aanwezig en niet geformaliseerd in het inrichtingsbeleid	Het intern en/of extern behandelaanbod voor jeugdigen met een psychiatrische stoornis is geformaliseerd en maakt onderdeel uit van het inrichtingsbeleid	Het geformaliseerde behandelaanbod wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Visie op het uitvoeren van geprotocolleerde geneeskundige behandelingen onder dwang	De inrichting heeft geen beleidsvisie op het toepassen van geneeskundige handelingen onder dwang	De inrichting heeft een beleidsvisie op het toepassen van geneeskundige handelingen onder dwang	De beleidsvisie is bekend bij medewerkers en is sturend voor hun handelen	De beleidsvisie wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Multidisciplinaire vaststelling medisch-psychiatrisch behandelbeleid	Er is geen structureel overleg tussen medische dienst, psychiater, gz-psychologen om psychomedische zorg te waarborgen en te coördineren	De (multidisciplinaire) samenstelling, werkwijze en bevoegdheden van de overlegvorm zijn beschreven	Het psychomedisch- of behandeloverleg vindt structureel plaats en voldoet aan de doelstelling	Het psychomedisch- of behandeloverleg maakt structureel onderdeel uit van het inrichtingsbeleid en jaarlijks brengt het overleg een verslag uit dat deel uitmaakt van het jaarverslag van de inrichting

Behandeling PIJ'ers en civielrechtelijk geplaatste jongeren op basis van behandelplan	Behandelplannen worden niet opgesteld voor alle te behandelen jongeren	Voor iedere PIJ'er en civielrechtelijk geplaatste jongere wordt een behandelplan opgesteld waarin minimaal is opgenomen: een omschrijving van de problematiek van de jongere en een beschrijving van een passend begeleidings-/of behandeltraject	De in te zetten behandeling is uitgewerkt in termen van concrete, aan termen gebonden doelen en middelen. Hierbij wordt expliciet gebruik gemaakt van vooraf verzamelde informatie (bijv. het Raadsonderzoek, de BARO, evt. PO). De behandeling wordt conform plan uitgevoerd en geëvalueerd Er wordt expliciet stilgestaan bij het behalen van de behandeldoelen	De behandelingen van PIJ'ers en civielrechtelijk geplaatste jongeren en de kwaliteit van de behandelplannen worden op inrichtingsniveau periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
---	--	---	---	--

Risicogebied deskundigheid van het personeel

De inrichting draagt zorg voor een professionele bedrijfscultuur

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Formatie gezondheidszorgfuncties volgens DJI adviesnorm.	De formatie van gezondheidszorgfuncties is over de hele linie beneden de adviesnorm van DJI	De formatie van gezondheidszorgfuncties is voor een aantal functies (bijna) conform de adviesnorm van DJI	De formatie van gezondheidszorgfuncties voldoet aan de adviesnorm van DJI	De DJI adviesnorm is operationeel en het beleid inzake de gezondheidszorgformatie wordt periodiek geëvalueerd
7x24 uren bereikbaarheid arts en psychiater	De 7x24 uren bereikbaarheid van de huisarts of inrichtingsarts en psychiater is niet geregeld	Er zijn (mondelinge) afspraken over de 7x24uurs bereikbaarheid van de huisarts of inrichtingsarts en psychiater en deze functioneren	De 7x24 uren bereikbaarheid van de huisarts of inrichtingsarts en psychiater functioneert en is schriftelijk vastgelegd	De geformaliseerde 7x24 uren bereikbaarheid van de huisarts of inrichtingsarts en psychiater wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Kwaliteit en deskundigheid personeel in relatie tot behoefte doelgroep	Er zijn geen selectienormen vastgesteld voor het personeel.	Selectienormen voor het personeel zijn vastgelegd. De normen sluiten aan op de behoefte van de doelgroep en op in functieomschrijvingen vastgelegde taken en verantwoordelijkheden	Er worden objectieve selectieprocedures gehanteerd en selectie vindt plaats volgens de vastgestelde normen en procedures. De medewerkers zijn op de hoogte van hun taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden	De inrichting bewaakt dat de kwaliteit en niveau van nieuwe medewerkers in verhouding staat tot de eisen van het werk en de behoefte van de jongeren. De selectienormen en –procedure en de functiedocumenten worden periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Beleid professionele ontwikkeling medewerkers	Er is geen vastgelegd beleid voor het inwerken, ontwikkelen en ondersteunen van medewerkers.	De inrichting voert (vastgelegd) beleid dat voorziet in het inwerken, ontwikkelen en ondersteunen van medewerkers (denk aan: inwerkprogramma; interne opleiding; persoonlijke ontwikkelplannen; vormen van deskundigheidsbevordering als onderlinge coaching, intervisie, vaardigheidstraining, etc; vormen van ondersteuning als collegiale consultatie en werkbegeleiding)	Medewerkers worden structureel ondersteund bij het uitvoeren van hun dagelijkse werkzaamheden en maken gebruik van inwerkprogramma's, interne opleidingen en andere ondersteuningsvormen	Professionele houding en ontwikkeling van medewerkers is onderwerp van functionerings- en beoordelingsgesprekken. Het beleid voor inwerken, ontwikkelen en ondersteunen van medewerkers wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld

Scholingsaanbod gezondheidszorggebied	De inrichting biedt medewerkers geen gezondheidszorg (bij)scholingsmogelijkheden.	Het scholingsaanbod van de inrichting voorziet in gezondheidszorg deskundigheidsbevordering	Medewerkers worden gestimuleerd of verplicht gesteld gebruik te maken van het scholingsaanbod	Het scholingsaanbod wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Handelen medewerkers in relatie tot behoefte doelgroep	Er wordt niet gewerkt volgens een vastgelegde methodiek	Het gewenste handelen van medewerkers is vastgelegd in een methodiek die toespitst is op de ontwikkelingsbehoeften van de doelgroep	Medewerkers werken volgens de vastgelegde methodiek. Medewerkers zijn flexibel en kunnen hun handelen aanpassen naar gelang de specifieke eisen van de situatie	De leidinggevenden hebben zicht op de mate waarin medewerkers werken conform de methodiek. Dit is onderwerp van gesprek tijdens o.a. functioneringsgesprekken. Indien nodig wordt deskundigheidsbevordering ingezet

Bijlage 3 Geraadpleegde documenten

De Hunnerberg (ongedateerd)

- Afzondering jongere. Nijmegen: De Hunnerberg
- Deskundigheidstraject De Hunnerberg OAG. Nijmegen: De Hunnerberg
- Instroom en uitstroom. Nijmegen: De Hunnerberg
- Kamerplaatsing & ernstige incidenten. Nijmegen: De Hunnerberg
- Melding Bijzonder Voorval. Nijmegen: De Hunnerberg
- Mensvisie-grondhouding. Nijmegen: De Hunnerberg
- Opleidingsbeleid. Nijmegen: De Hunnerberg
- Opvang en nazorg medewerkers. Nijmegen: De Hunnerberg
- Regionale herkomst. Nijmegen: De Hunnerberg

De Hunnerberg (2007)

- Afzondering Instructie. Nijmegen: De Hunnerberg
- Calamiteitenplan 2007. Nijmegen: De Hunnerberg
- Capaciteit en bestemming, locaties en afdelingen. Nijmegen: De Hunnerberg
- IBT Inzet Instructie. Nijmegen: De Hunnerberg
- IBT Inzet Verslag. Nijmegen: De Hunnerberg
- Jaarplan 2007. Nijmegen: De Hunnerberg
- Standaard Verzorgingsplan Nijmegen: De Hunnerberg

De Hunnerberg (2006)

- 1e-4-maandsrapportage. Nijmegen: De Hunnerberg
- 2e-4-maandsrapportage. Nijmegen: De Hunnerberg
- Algemene rekenkamer vragenlijst administratie Hunnerberg. Nijmegen: De Hunnerberg
- Algemene rekenkamer vragenlijst behandelstaf Hunnerberg. Nijmegen: De Hunnerberg
- Algemene rekenkamer vragenlijst directeur De Hunnerberg. Nijmegen: De Hunnerberg
- Algemene rekenkamer vragenlijst itb-er De Hunnerberg. Nijmegen: De Hunnerberg
- Algemene rekenkamer Vragenlijst jaarverslag De Hunnerberg. Nijmegen: De Hunnerberg
- Analyse en evaluatie incidenten 2006. Nijmegen: De Hunnerberg
- BHV beleidsplan- versie 1.0. Nijmegen: De Hunnerberg
- BHV-plan- versie 1.0. Nijmegen: De Hunnerberg
- Het competentiemodel. Nijmegen: De Hunnerberg
- Huisregels Maasberg. Nijmegen: De Hunnerberg
- Jaarverslag 2005. Nijmegen: De Hunnerberg
- Opleidingsplan-addendum. Nijmegen: De Hunnerberg
- Rapport ABC. Nijmegen: De Hunnerberg

- Rapport Basam 2006. Nijmegen: De Hunnerberg
- Seksueel misbruik beleid inzake medewerkers. Nijmegen: De Hunnerberg
- Suïcide en suicidaliteit. Nijmegen: De Hunnerberg

De Hunnerberg (2005)

- Huisregels. Nijmegen: De Hunnerberg
- Jaarplan 2006. Nijmegen: De Hunnerberg
- RI&E AID complexbeveiliging 2005. Nijmegen: De Hunnerberg
- RI&E Bezoekers 2005. Nijmegen: De Hunnerberg
- RI&E Civiele dienst 2005. Nijmegen: De Hunnerberg
- RI&E gebouw 2005. Nijmegen: De Hunnerberg
- RI&E Groepsleiding 2005. Nijmegen: De Hunnerberg
- RI&E Jeugdigen 2005. Nijmegen: De Hunnerberg
- RI&E Medische dienst. Nijmegen: De Hunnerberg
- RI&E Niet executief personeel 2005. Nijmegen: De Hunnerberg
- RI&E Technische dienst 2005. Nijmegen: De Hunnerberg
- Tevredenheidonderzoek externen rapport. Nijmegen: De Hunnerberg
- Theoretisch kader. Nijmegen: De Hunnerberg